

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

**KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE**

KOMUNITNÍ BYDLENÍ V DOMĚ ELIM

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: sociální práce

Autor: Marcela Luběnová

Vedoucí práce: PhDr. Eva Klimentová, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „Komunitní bydlení v Domě ELIM“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Hranicích dne 27. 3. 2017

Podpis

Anotace

Jméno a příjmení:	<i>Marcela Luběnová</i>
Katedra:	<i>Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie</i>
Obor studia:	<i>Sociální práce</i>
Obor obhajoby práce:	<i>Sociální práce</i>
Vedoucí práce:	<i>PhDr. Eva Klimentová, PhD.</i>
Rok obhajoby:	<i>2017</i>

Název práce:	KOMUNITNÍ BYDLENÍ V DOMĚ ELIM
Anotace práce:	<p>Cílem práce je popsat a porovnat efekty pilotního projektu pobytové sociální služby komunitního typu v Domě ELIM a klasického azylového bydlení a provést porovnání, čeho klienti dosáhli v předchozích azylových zařízeních, v porovnání s tím, co se v jejich životě změnilo po příchodu do Domu ELIM.</p> <p>Práce definuje základní pojmy z oblasti bezdomovectví a jeho příčin. Dále jsou popisovány provozy azylového domu a Domu ELIM. Zvláštní část je věnovaná historii a vzniku myšlenky Domu ELIM i samotné realizaci projektu.</p> <p>Výzkumná část práce sestává ze tří kazuistik a následně tří rozhovorů s obyvateli Domu ELIM. Následné vyhodnocení odpovídá na to, zda bylo dosaženo předpokládaného cíle, tj. potvrzení hypotézy, že pobyt v Domě ELIM je v porovnání s předchozími službami, které využívaly, pro ně prospěšnější a pozitivně se odrazil v jejich životech.</p> <p>Výsledky výzkumu ukázaly, že pro některé se Dům ELIM stal jak domovem, tak rodinou. Bohužel oproti původnímu záměru se nestal komunitním projektem v pravém slova smyslu, ale spíše by se tento projekt dal popsat jako soužití typu „dobrého sousedství“.</p>
Klíčová slova:	azylový dům, bezdomovec, bezdomovectví, Dům ELIM, komunita, komunitní bydlení, komunitní práce

Title of Thesis:	COMMUNITY LIVING IN THE ELIM HOUSE
Annotation:	<p>The aim of the thesis is to describe and compare the effects of the pilot project, the residential social service – the community-based project in the ELIM House to typical asylum housing. The aim is also to compare what the clients achieved in previous asylum facilities in comparison with what in their life has changed after coming to the ELIM House.</p> <p>The thesis defines the basic concepts of homelessness and its causes. Furthermore, the typical asylum shelter and the ELIM House are described. A special section is focused on the history of the idea of the ELIM House and the implementation of the project.</p> <p>The research part consists of three case reports and three interviews with the residents of the ELIM House. The evaluation tells us, whether the expected objective was achieved. The objective was to confirm that the stay in the ELIM House compared to the previous services they had used, is beneficial and is positively reflected in their lives.</p> <p>The results showed that for some the ELIM House has become both home and the family. However, compared to the original plan it did not become a community project in the true sense, but rather should be described as project of "good neighborhood".</p>
Keywords:	asylum housing, homeless, homelessness, the ELIM House, community, community housing, community work
Názvy příloh vázaných v práci:	Otázky kladené respondentům
Počet literatury a zdrojů:	Seznam použité literatury – 17 Internetové zdroje – 7 Ostatní - 5
Rozsah práce:	58 s. (106 138 znaků s mezerami)

Poděkování

Děkuji paní Evě Klimentové za odborné vedení, připomínky a cenné rady při vypracování této práce. Děkuji panu Bohuslavu Rybníčkoví za jeho čas při osobní konzultaci. Také děkuji všem zúčastněným, kteří se podíleli na výzkumu a poskytli tak cenné informace.

Obsah

Anotace	3
Úvod	8
1 Založení společnosti ELIM Hranice a její poslání.....	10
1.1 Založení společnosti ELIM Hranice	10
1.2 Poslání společnosti ELIM Hranice.....	11
2 Historie vzniku Domu ELIM a jeho účel.....	14
3 Definice pojmů komunita, komunitní práce, bezdomovec, bezdomovectví a příčiny bezdomovectví	18
3.1 Komunita.....	18
3.2 Komunitní práce.....	19
3.3 Bezdomovec	21
3.4 Bezdomovectví.....	22
3.5 Příčiny bezdomovectví.....	24
4 Popis dvou „druhů“ sociálních služeb (azylového domu a komunitního bydlení)	26
4.1 Význam azylového domu.....	26
4.2 Popis azylového domu v Hranicích.....	27
4.3 Popis komunitního Domu ELIM.....	31
5 Realizace myšlenky Domu ELIM v životech klientů	35
5.1 Výběr respondentů pro kazuistiky a strukturované rozhovory	35
5.2 Kazuistiky.....	36
5.3 Výběr osob pro kazuistiky	37
5.3.1 Helena.....	37
5.3.2 Zuzana	38
5.3.3 Robert	39
5.4 Strukturované rozhovory a zhodnocení	40
5.4.1 Otázky pro rozhovor s respondenty	41
5.4.2 Empirická část	43
5.4.3 Subjektivní pohled.....	51
6 Závěr	53
Seznam použité literatury	55

Internetové zdroje.....	56
Ostatní.....	57
Přílohy.....	58

Úvod

Ve své práci budu popisovat a srovnávat poznatky ze své vlastní profesní praxe – asistentky sociální pracovnice. Pracuji ve dvou zdánlivě podobných provozech, v azylovém domě pro muže a ženy v Hranicích a v projektu, který je pojat jako navazující služba pro klienty azylového domu, kteří spolupracují, jsou spolehliví, nemají problémy s mezilidskými vztahy, alkoholem, dodržováním hygieny a dalšími základními dovednostmi, v Domě ELIM.

Cílem práce bude popsat a porovnat efekty pilotního projektu pobytové sociální služby komunitního typu v Domě ELIM a klasického azylového bydlení. Práce bude zaměřena na komparaci změny sociální situace vybraných klientů Domu ELIM, na to, čeho dosáhli v předchozích azylových zařízeních či v jiných sociálních službách, v porovnání s tím, co se v jejich životě změnilo po příchodu do Domu ELIM.

Oba projekty, azylový dům a Dům ELIM, jsou na první pohled podobné. V obou případech se jedná o registrovanou službu azylového domu. Společnost ELIM Hranice, ve které pracuji, buduje služby jako víceúrovňové, tak aby motivovaní a spolupracující klienti, kterým se nepodaří najít si vlastní bydlení, mohli získat kvalitnější a dlouhodobější ubytování v rámci těchto nabízených služeb.

V Domě ELIM, kde byli vybráni spolehlivější a spolupracující klienti, již nejsou problémy s alkoholem a neřeší se agresivita mezi klienty navzájem. Spíše se klienti začali vzájemně v dobrých věcech podporovat, pomáhat si, a jestli se to dá tak nazvat, žít jako rodina. Zjistila jsem také, jak prospěšné je pro klienty provázání různých cílových skupin. Klienti, kteří byli po dlouhé roky uzavření, samotářští a trávili většinu času u televize nebo o samotě na pokoji, dnes vídám v družném rozhovoru na chodbě s jinými klienty, nebo jsou „rozebrání“ dětmi, aby si s nimi hráli.

Dalším pozitivním vlivem v Domě ELIM je možnost práce, a to jak při údržbě domu a zahrady, tak možnost práce na blízké farmě. Smysluplná činnost je něco, co v životech klientů společnosti ELIM Hranice chybělo po dlouhé roky.

Tím, že jsem pozorovala změnu v chování většiny obyvatel Domu ELIM po jejich přistěhování, rozhodla jsem se provést výzkum a zabývat se tímto tématem v bakalářské práci, tak abych mohla potvrdit své domněnky a zjistit, co konkrétně

podnítilo změny a jaké faktory měly vliv na proměnu chování a rozvoj životních cílů klientů.

Ve své práci budu nejdříve popisovat založení společnosti ELIM Hranice, její poslání, služby, které poskytuje, historii, vznik Domu ELIM a účel, ke kterému byl vybudovaný. Hlavní částí práce budou kazuistiky a strukturované rozhovory s klienty Domu ELIM. Pro práci budou vybrány osoby, které mají zkušenosti jak s „klasickým“ azylovým bydlením, tak bydlením v Domě ELIM.

1 Založení společnosti ELIM Hranice a její poslání

V úvodu práce budu popisovat, co vedlo ke vzniku společnosti ELIM Hranice, jaké byly záměry zakladatelů a její poslání.

1.1 Založení společnosti ELIM Hranice

Myšlenka vzniku organizace ELIM Hranice, která by pomáhala osobám na ulici, se zrodila v roce 2002, kdy do místního Kontaktního a krizového centra pro narkomany (dále jen K-centrum) docházely také osoby bez přístřeší a potřebovaly zajistit základní životní potřeby. Ředitelem K – centra v Hranicích byl pan Bohuslav Rybníček a jeho zaměstnancem Tomáš Luběna. K – centrum jako nízkoprahové zařízení bylo primárně zaměřeno na drogovou problematiku, a to od programů prevence až po výměnu jehel konkrétním osobám, avšak docházeli tam také lidé s různými sociálními problémy, především v oblasti bydlení. Postupem času se stávalo, že osoby bez přístřeší docházely do K - centra pravidelně několikrát do týdne a potřebovaly se najíst, umýt a vyprat oblečení. Neměly doklady totožnosti, nikde nepracovaly a neměly žádné příjmy. Bylo evidentní, že je potřeba nové služby, která na Hranicku chyběla, nejen co do počtu osob, které přicházely, ale také návazné služby, jako je bydlení a kontinuální sociální práce.¹

Město Hranice v Programu rozvoje města (dále PRM) pro období 2004 – 2010 si dalo za cíl zpracovat analýzu a následně zajistit řešení situace bezdomovců.² Problém s osobami bez přístřeší na území Hranicka přetrvával několik let a pro město Hranice bylo žádoucí tuto situaci řešit jednak jako prevenci kriminality a dále eliminovat „nežádoucí“ jevy před nákupními zónami. Na základě tohoto PRM proběhlo jednání se starostou města, který podpořil vznik nové sociální služby pro osoby bez přístřeší pro město Hranice a jeho spádové oblasti.³

ELIM, křesťanská společnost pro evangelizaci a diakonii Hranice (dále jen ELIM Hranice) vznikla dne 27. prosince 2004 jako organizační jednotka občanského

¹ Osobní konzultace s Bc. Bohuslavem Rybníčkem, ředitelem Společnosti ELIM Hranice, ze dne 4. 2. 2017

² <http://www.mesto-hranice.cz/cs/projekty-a-strategicke-dokumenty/strategicke-dokumenty-mesta/program-rozvoje-mesta-hranic.html>, ze dne 25. 2. 2017, str. 30

³ Osobní konzultace s Bc. Bohuslavem Rybníčkem, ředitelem Společnosti ELIM Hranice, ze dne 4. 2. 2017

sdužení ELIM, které působí v České republice od roku 1991. Zřízení společnosti ELIM Hranice předcházelo mnoho let plánování a příprav. Zakládající členové sbírali zkušenosti v jiných organizacích působících v sociální oblasti v Hranicích, Vsetíně a v Církvi bratrské v rámci pomoci potřebným a to od roku 1995. Zakladatelé společnosti měli vizi pomáhat občanům ve špatné sociální situaci na principech křesťanské lásky a etiky v souladu s právním řádem. ELIM Hranice vznikl také z důvodu potřeby realizace chybějících sociálních služeb města Hranic a jeho okolí.⁴

Přehled vývoje společnosti ELIM Hranice⁵:

- 27. 12. 2004 – založení společnosti
- 15. 8. 2005 – otevření Sociálně právní poradny
- 2005–2006 – rekonstrukce prostor Nocležny
- 2. 5. 2006 – otevření Nocležny pro muže
- 2007–2008 – rekonstrukce prostor Azylového domu
- 2006–2008 – projekt Teplé jídlo pro bezdomovce
- 2. 2. 2009 – otevření Azylového domu pro muže
- 2010–2011 – rekonstrukce a otevření 4 bytů při azylovém domě
- 1. 7. 2011 – otevření Azylového domu pro osamělé rodiče s dětmi ve Slavíči
- 6. 12. 2013 – otevření Domu ELIM v Drahotuších
- 1. 12. 2014 - rozšíření kapacity Azylového domu v Hranicích i pro ženy
- 1. 2. 2015 – založení farmy v Drahotuších
- 1. 4. 2016 – otevření azylového domu v Lipníku nad Bečvou

1.2 Poslání společnosti ELIM Hranice

ELIM:

Elim – biblické místo s dvanácti vodními prameny a sedmdesáti palmami, které bylo stvořeno k odpočinku uprostřed pusté pouště. Bible - Exodus 15, 27.

Poslání:

ELIM Hranice vykonává činnost na principech křesťanské lásky, důraz klade na vedení Duchem svatým, zvěstování evangelia a předávání křesťanských principů

⁴ <http://elim-hranice.org/historie/> ze dne 21. 07. 2016

⁵ <http://elim-hranice.org/historie/> ze dne 21. 07. 2016

života. Jako Elim byl místem odpočinku, je i jejím posláním vytvořit místo, kde by lidé, kteří ztratili svůj domov a jsou na konci vlastních sil, našli pochopení, pomoc, odpočinek a mohli nabrat nové síly a dovednosti k další cestě životem. Pro některé je ELIM místo dočasného bydlení, pro jiné se stává domovem nebo i rodinou.⁶

Motto: Bohu ke slávě, lidem k užítku a nám pro radost.⁷

Cíle⁸:

- Práce
- Nový domov
- Trvalá změna
- Nový začátek
- Osobní růst
- Samostatnost

Zásady práce⁹:

Ve vztahu k Bohu:

Pomoc potřebným je před Bohem vzácná.

Bible, 5. kniha Mojžíšova 15,11 – „Potřebný ze země nevymizí. Proto ti přikazuji: Ve své zemi ochotně otvírej ruku svému utištěnému a potřebnému bratru“.

Bible, List Jakubův 1,27 – „Pravá a čistá zbožnost před Bohem a Otcem znamená pamatovat na vdovy a sirotky v jejich soužení a chránit se před poskvrnou světa“.

Ve vztahu k ELIMu:

Pracovníci sdílejí společnou vizi a pomáhají ji naplňovat. Jsme profesionální za každých okolností, jsme tým ELIM.

Ve vztahu ke spolupracovníkům:

Podporujeme se a pomáháme si navzájem, protože spolupráci vidíme jako příležitost znásobit naše jedinečná obdarování. Víme, že společně jsme schopni udělat více než sami.

⁶ <http://elim-hranice.org/> ze dne 21. 07. 2016

⁷ <http://elim-hranice.org/> ze dne 21. 07. 2016

⁸ <http://elim-hranice.org/> ze dne 21. 07. 2016

⁹ <http://elim-hranice.org/> ze dne 21. 07. 2016

Ve vztahu ke klientům:

V každém potřebném vidíme Krista, kterému podáváme sklenici vody či příkrývku. Pomoc není zisková, pomáháme i tam, kde nelze očekávat odplatu od člověka.

Ve vztahu ke společnosti:

Pracovníci mají na paměti, že zvěstujeme Krista slovem i skutkem. Dbáme na to, aby čest přišla Bohu, ne lidem, a „nikomu nedáváme v ničem příležitost k pohoršení, aby tato služba nebyla uvedena v potupu“ Bible, 2. Korintským 6,3. Amen.

Poslání společnosti ELIM Hranice je jak pro jeho vedení, tak pro zaměstnance ELIMu Hranice závazným dokumentem a je něčím, co určuje směr budování dalších služeb a projektů.

2 Historie vzniku Domu ELIM a jeho účel

Společnost ELIM Hranice dne 15. 8. 2005 otevřela jako svou první ambulanci službu Sociálně právní poradnu. Díky projektu Globálního grantu byla otevřena kancelář s vybavením a jedním sociálním pracovníkem. Zde bylo možno pracovat s klienty zejména v oblasti vyřízení sociálních dávek, dokladů a dalším poradenstvím ohledně exekuce a dluhů. Souběžně s poradnou mohla probíhat rekonstrukce prostor pro otevření Nocležny pro osoby bez přístřeší, kdy město Hranice uvolnilo v prostorách městské ubytovny¹⁰ půlku přízemí. Dne 2. 5. 2006 byla slavnostně otevřena za přítomnosti starosty a některých zastupitelů Nocležna pro muže s kapacitou 12 míst, která byla do 1 měsíce naplněna. V roce 2007 získala společnost ELIM Hranice druhou půlku přízemí městské ubytovny a zahájila tak shánění financí na rekonstrukci těchto prostor pro otevření azylového domu pro muže. Dne 2. 2. 2009 byl slavnostně otevřen azylový dům pro muže se čtyřmi pokoji s celkovou kapacitou 12 míst. Během krátké doby byla kapacita plně obsazena. V průběhu dvou let byla téměř polovina kapacity azylového domu obsazena lidmi staršího předdůchodového a důchodového věku.¹¹

Na počátku projektu Domu ELIM vznikla otázka, jak dále pracovat a jak a kam posunout klienty zvláště seniorského věku, kteří byli toho času dlouhodobě ubytováni v azylovém domě v ELIMu v Hranicích. S vyšším věkem přicházely i zdravotní problémy, které klientům vyššího věku znemožňovaly najít vhodné zaměstnání. Pro zaměstnavatele byli spíše neatraktivní. Ani klienti pobírající starobní důchody neměli finanční prostředky v dostatečné výši pro pořízení jiného nájemního bydlení nebo pro přijetí do domova pro seniory (příp. domova se zvláštním režimem). Dle vyhlášky 505/2006 smí klienti být ubytováni po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok¹² v azylovém domě a poté obvykle musí odejít jinam. Pro přijetí v domovech pro seniory nebo v domovech se zvláštním režimem jsou nejen dlouhé čekací lhůty, ale požadují určitou výši příjmu nebo rodina se musí zavázat

¹⁰ Ubytovna – komerční ubytování – budova, která slouží pro ubytování osob. Nezaměřuje se na potřeby člověka, pouze ho nechá bydlet, dokud si bude hradit nájem a nebude závažným způsobem porušovat podmínky pronajímatele.

¹¹ Výroční zpráva za rok 2014. Dostupné: http://elim-hranice.org/wp-content/uploads/vyrocní_zpravy/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2014.pdf, str. 15, ze dne 29. 1. 2017

¹² § 22 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

k dopláčení zbytku potřebné částky. Pokud dotyčná osoba nemá rodinu, doplácí za ubytování zřizovatel. I v regionu Hranicka jsou dlouhé čekací doby přijetí do domova seniorů a jiná vhodná sociální služba není dostupná. Mnohokrát pro nízký finanční příjem si klienti nemohou dovolit jinou důstojnou formu bydlení. Některé azylové domy navíc přijímají žadatele jen ze své spádové oblasti, a tak klienti nemají často kam odejít. Členové vedení společnosti ELIM Hranice si byli vědomi, že starším lidem nevyhovuje rušný provoz v azylovém domě, spíše preferují klid a jistotu dlouhodobého bydlení. Prostory hranického azylového domu jsou velmi stísněné a vhodné pouze pro krátkodobou a krizovou pomoc. Také kapacita stávajícího azylového domu byla postupem času nedostačující a často byl personál nucen odmítat zájemce o službu z důvodů plné kapacity.¹³

K vybudování a otevření Domu ELIM inspirovalo vedení společnosti ELIM Hranice spolu se zaměstnanci jedno zařízení na Slovensku, které osobně v roce 2010 navštívili. V malé podtatranské obci Žakovce se farář Marián Kufa staral o potřebné lidi. Pomáhal lidem, kteří neměli domov s rodinou, ale měli chuť společnými silami budovat příbytky pro další nuzné jedince a také pomáhat s pracemi na farmě. Zručné a zkušené osoby v oboru stavebnictví se věnovaly stavění a opravě příbytků pro další osoby. Stavební materiál dostávaly z darů ostatních občanů. Ostatní společně pracovali na farmě, kde chovali různá domácí zvířata, pěstovali ovoce a zeleninu, pekli své pečivo, vyráběli z mléka různé produkty, apod. Odměnou pro všechny pracovníky byla pravidelná strava a nocleh. Farář Marián Kufa to dovedl k dokonalosti tím, že vyrobené produkty začal prodávat místním občanům. Tato myšlenka se zalíbila zakladatelům ELIMu Hranice a začali se zajímat, zda podobně fungující zařízení existuje v České republice, ale nic podobného nenašli. To je více utvrzovalo k vybudování podobného zařízení, jako viděli na Slovensku. Začali pátrat po vhodném objektu v Hranicích a okolí. Navštívili několik realitních kanceláří, dívali se na jejich webové stránky, zhlédli zajímavé objekty. Některé však nebyly vhodné pro tento projekt a jiné domy s pozemky měly příliš vysokou prodejní cenu. Po několika měsících byl jeden z vhodných objektů dán do dražby a prodejní cena se snížila téměř o polovinu. Tím, že se společnost ELIM Hranice přihlásila do dražby jako jediná, tento objekt získala. Díky velmi dobré spolupráci s městem Hranice a po osobním jednání se starostkou města Hranic Radkou Ondriášovou získala společnost

¹³ Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Odmítnutí zájemci o sociální službu AD 2010 - 2012*, ze dne 31. 01. 2017.

ELIM Hranice v září 2011 přispěvek ve výši jednoho miliónu korun na zakoupení vydraženého domu. Jedinou podmínkou tohoto příspěvku bylo uvedení domu do provozu do dvou let. Na opravu budoucího Domu ELIM vedení společnosti ELIM Hranice získalo finance z blokového grantu z Nadace Partnerství. Před zahájením samotných oprav domu byli osloveni stávající klienti azylového domu v ELIMu Hranicích, jestli by byli ochotni pomáhat. Také vedení společnosti vidělo u některých klientů potřebu se realizovat a smysluplněji trávit volný čas. Zruční a šikovní klienti dobrovolně pomáhali s rekonstrukcí domu. Odměnou za vykonanou práci jim bylo teplé jídlo a svačiny. Byla to také určitá motivace a zachování pracovních dovedností. Klienti rádi pomáhali a postupem času získali k tomuto domu vztah. Šest klientů podílejících se na rekonstrukci domu začalo zde následně bydlet.¹⁴

Cílem projektu Domu ELIM bylo vytvoření nové pobytové služby – azylového domu pro sociálně znevýhodněné seniory, které by vedlo k uspokojení jejich životních potřeb v nepříznivých podmínkách (např. nízký příjem, nejisté bydlení). Dále zkvalitnění životních podmínek pro sociálně znevýhodněné seniory (větší klid, možnost trávení volného času na zahradě) a také zajištění základních životních potřeb vedoucí k plnohodnotnějšímu životu a vrácení chuti do života (volnočasové aktivity dle přání klientů – deskové hry, trénování paměti, vyrábění různých výrobků, výlety...). V průběhu renovace objektu ale vyvstávaly potřeby dalších cílových skupin. Tehdy z nově otevřeného Azylového domu pro osamělé rodiče s dětmi ve Slavíči, který má ELIM pod svou správou, projevovali někteří klienti zájem o bydlení v Domě ELIM. Také společnost začaly kontaktovat úřady, které potřebovaly umístit samotné ženy nebo matky s více dětmi. Vedení společnosti ELIM Hranice po nějaké době přemýšlení dospělo k přehodnocení cílové skupiny a novému rozhodnutí. Tento projekt bude komunitním bydlením. To znamená všechny cílové skupiny pod jednou střechou – muži, ženy a osamělí rodiče s dětmi.¹⁵

Hlavní ideou komunitního Domu ELIM je vzájemná pomoc klientů mezi sebou navzájem, dále zapojení všech obyvatelů do péče o dům.¹⁶ Po otevření každý obyvatel Domu ELIM dostal na výběr činnost, kterou zvládne a pravidelně (dle svých možností) bude vykonávat. Např. pan H. si zvolil měnit jedenkrát týdně utěrky

¹⁴ Osobní konzultace s Bc. Bohuslavem Rybníčkem, ředitelem Společnosti ELIM Hranice, ze dne 4. 2. 2017

¹⁵ Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Strategický plán ELIM Hranice 2010 - 2012*, ze dne 31. 01. 2017.

¹⁶ <http://elim-hranice.org/>, ze dne 7. 2. 2017

v kuchyni klientů, paní J. chystá každý den snídaně a večeře pro klienty, paní B. si vzala na starost zalévání květin ve společných prostorech, paní G. se stará o čistotu WC na pánských i dámských toaletách, atd.

Tolik tedy ke vzniku a historii společnosti ELIM Hranice. Dříve než začnu porovnávat Dům ELIM s jinými azylovými domy. Budu se v následující kapitole zabývat teorií a definicí některých základních pojmů své práce.

3 Definice pojmů komunita, komunitní práce, bezdomovec, bezdomovectví a příčiny bezdomovectví

V této kapitole se budu zabývat stručnou definicí toho, co je komunitní práce, jaké jsou principy fungování komunity, vymezení pojmu bezdomovec a bezdomovectví, a to pro srozumitelnost, o jaké cílové skupině budu v této práci psát. Na závěr kapitoly uvedu faktory, které přispívají k příčinám bezdomovectví a jaké důvody vedou k sociálnímu vyloučení osob z běžného života.

3.1 Komunita

Nyní vymezím pojem komunita. V odborné literatuře existuje hodně definic a pohledů od různých autorů. Níže uvedu jen několik. Také zmíním definici, která vyjadřuje dle mého názoru pojem komunita nejvýstižněji.

Komunita dle Velkého sociologického slovníku (z lat. *communitas*) znamená společenství, pospolitost a definuje ji jako sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího sociálního prostředí.¹⁷

Hartl popisuje komunitu takto: „Komunita je místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě.“¹⁸

Matoušek ve Slovníku sociální práce definuje komunitu jako: „Společenství lidí žijících či kooperujících v jedné instituci nebo v jedné lokalitě. Komunita má svou atmosféru, své způsoby komunikace, svou hranici, která je více nebo méně propustná vůči okolí. Místní komunita uspokojuje potřebu blízkosti, intimity, rozšířeného domova.“¹⁹

V publikaci Navrátila může komunita být chápána dvěma způsoby. A to komunita teritoriální a komunita zájmová. Teritoriální komunita označuje lidi, kteří žijí na společném území. Velikost území přitom není rozhodující. Může se jednat o lokalitu vymezenou sousedstvím, obcí, krajem nebo i státem či Evropskou unií.

¹⁷ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, s. 512

¹⁸ HARTL, P. (2003) Komunitní práce. in MATOUŠEK, O. et al. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, s. 253

¹⁹ MATOUŠEK, O. (2003) *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, s. 92 - 93

Komunitou zájmovou se rozumí skupina lidí, kteří mají společné zájmy (lidé se stejným etnickým původem, postižením apod.).²⁰

Ještě zde zmíním komunitu terapeutickou. Hartl definuje terapeutickou komunitu v užším slova smyslu, tedy jako metodu léčby, jako přístup využívající dynamiku malé skupiny i většího společenství, přičemž na přestavbě klientovy osobnosti pracuje jak on sám, tak malá skupina, jíž je členem, i celá komunita. Prostředí komunity a vztahy v ní jsou blízké životu venku, tzn. i s problémy a konflikty, které jsou součástí běžného každodenního života.²¹

Kratochvíl uvádí terapeutickou komunitu jako kognitivně-behaviorální teorii, kde se jedná o proces přeučování jednání v sociálních situacích. Učení probíhá třemi cestami: první je tzv. kognitivní učení, které znamená získávání informací známých jako vědomosti nebo poznatky. Ty mohou být předávány personálem či jednotlivci. Druhou cestou je posilování žádoucích reakcí a návyků a naopak ignorování nesprávných návyků v meziosobních vztazích, ale také v životním stylu. Třetí cestou je imitační učení, které zahrnuje aktivní nácvik nových rolí. Ty může získat nejen záměrným hraním rolí, ale i pozorováním druhých jako žádoucích či odstrašujících příkladů.²²

3.2 Komunitní práce

V této podkapitole budu popisovat nejmladší ze tří základních skupin sociální práce. Vedle individuální a skupinové je to sociální práce komunitní.²³ Pojem komunitní sociální práce se v našich zemích začíná objevovat po roce 1989. Neznamená to, že by tato metoda sociální práce nebyla v praxi realizována, nebyla však takto označována.²⁴

Slovník sociální práce vysvětluje pojem komunitní práce jako proces pomáhající lidem, aby společnou aktivitou vyřešili problém místní komunity, případně zlepšili podmínky svého života v komunitě. Tento proces obvykle vyžaduje účast profesionálních sociálních pracovníků. Akčními skupinami bývají „obyčejní

²⁰ NAVRÁTIL, P. (2001) *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, s. 131

²¹ HARTL, P. (1997) *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Slon, s. 181 - 182

²² KRATOCHVÍL, S. In HARTL, P. (1997) *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Slon, s. 181

²³ NOVOTNÁ, V., SCHIMMERLINGOVÁ, V. (1991) *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. Praha: Karolinum., s. 87

²⁴ GOJOVÁ, A. (2006) *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita., s. 5

lidé“ (tj. lidé definovaní svou příslušností k místnímu společenství, nikoli význačnou společenskou pozicí), skupiny lidí nějakým způsobem hendikepovaných (tj. lidí se zvláštními potřebami) nebo lidé spojení stejným zájmem.²⁵

Podle Hartla komunitní práce spočívá v zapojování lidí do problémů ovlivňujících jejich životy skládající se z několika prvků. Za prvé: jde o to, aby lidé jednali společně, a tak mohli ovlivňovat, měnit či získávat kontrolu nad sociálními, ekonomickými a politickými problémy. Klade si za cíl měnit rovnováhu moci a tvořit participativní a demokratické struktury, které přenášejí kontrolu na místní úroveň. Za druhé: komunitní práce se týká oceňování a uznávání dovedností, vědomostí a zkušeností lidí jako jejich reakci na sociální, ekonomické a politické problémy.²⁶

Havrdová zmiňuje v komunitní práci důležitou zásadu – „myslete globálně, ale jedněte lokálně“. Z globálního hlediska komunitní práce usnadňuje společenskou změnu. Mění rovnováhu moci ve společnosti tím, že pomáhá bezmocným objevit a uplatnit jejich schopnosti. Aktivně je vtahuje do řešení věcí, které ovlivňují jejich životy a konfrontuje postoje a chování jedince a institucí, které někoho diskriminují.²⁷

Úkolem sociální práce s komunitou podle Novotné a Schimmerlingové je pomáhat lidem v konkrétních životních situacích v určitém územním celku, bez ohledu na to, zda jde o jednotlivce, skupinu nebo celou komunitu.²⁸

Hartl také uvádí, že smyslem komunitní práce je zvyšovat toleranci, dobré sousedství a sociální odpovědnost, snižovat intoleranci, předsudky a strach. Velká část komunitní práce se týká rozhodování o prioritách. Podstatou komunitní práce je tedy snaha docílit sociální změnu, pomoci lidem, kteří ji potřebují.²⁹

Je tedy mnoho definic jak pojmu komunita, tak pojmu komunitní práce od různých autorů. Na základě svých zkušeností bych komunitu definovala jako místo, kde se setkávají lidé se stejnými zájmy či problémy. Problémům se lidé v komunitě snaží společně čelit a zájmy je spojují. Také je důležitá spolupráce osob s pracovníky v sociálních službách, kteří jim mají být pomocí při udržování dobrých vztahů uprostřed komunity a navazování vzájemných vztahů např. různými aktivitami (výlety, deskové nebo karetní hry, ping pong, společné zpívání, vyrábění předmětů,

²⁵ MATOUŠEK, O. (2003) *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, s. 94 - 95

²⁶ HARTL, P. (1993) *Komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova, s. 130

²⁷ HAVRDOVÁ, Z. (1993) *Místo úvodu*. In Hartl, Pavel et al. *Komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova, s. 11

²⁸ NOVOTNÁ, V., SCHIMMERLINGOVÁ, V. (1991) *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. Praha: Karolinum, s. 87

²⁹ HARTL, P. (1993) *Komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova, s. 58

...). Dále hraje významnou roli také kooperace se sociálním pracovníkem, se kterým má každý jednatlivec komunity individuálně pracovat na zlepšení své sociální situace.

3.3 Bezdomovec

Jak už samotné slovo napovídá – bezdomovec, dalo by se toto slovo vymezit jako osoba, která nemá domov. Má to však větší hloubku a různé příčiny.

Průdková s Novotným uvádí, že bezdomovectví a bezdomovec jsou jedny z pojmů, o které byl obohacen český jazyk v souvislosti se změnou politického režimu v naší zemi v roce 1989. Za éry komunismu se pojem bezdomovectví nepoužíval, přestože bezdomovci existovali. Šlo převážně o osoby, které nemohly či nechtěly bydlet u rodičů a vlastní rodinu nezaložily, dále o ty jedince, kteří prošli ústavní výchovou, a o lidi rozvedené. Lze sem však zařadit např. i montéry, kteří pracovali dlouhé roky na různých stavbách u nás i v zahraničí a jimž se mezitím rozpadlo manželství. Vlastní domov tedy tito lidé neměli. Bylo však nemyslitelné, aby někdo přežíval na ulici, minulý režim to jednoduše nedovolil, „každý, byť zcela formálně, musel někam patřit a někde pracovat,“³⁰ v opačném případě byl trestně stíhán za trestný čin příživnictví. Tyto osoby zpravidla dlouhodobě žily ve firemních ubytovnách, na vlastní byt z různých důvodů neměly nárok a většinou o něj ani neusilovaly. Byli to lidé, kteří vykonávali tu nejspínavější (pro chod firmy však nezbytnou) práci, měli problémy s alkoholem, žili promiskuitním životem a byli na okraji tehdejší společnosti.³¹

Schwarzová uvádí, že termín bezdomovec v historii prošel významovým posunem. Původně se jak v jazyce českém, tak v ekvivalentním pojmu německém (Heimatlose) a podobě francouzském (sans-patrie) či anglickém (stateless) jednalo o označení osob bez státního občanství nebo domovského práva.³²

³⁰ SCHWARZOVÁ, G. (2005) *Sociální práce s bezdomovci*. In MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, s. 318

³¹ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ P. (2008) *Bezdomovectví*. Praha: Triton, s. 9

³² SCHWARZOVÁ, G. (2005): *Sociální práce s bezdomovci*. In MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, s. 317

V odborné publikaci je uvedeno, že v současné době se v odborném diskurzu častěji než výraz bezdomovci používá sousloví „lidé bez domova“ nebo „lidé bez přístřeší“.³³

Vacínová popisuje bezdomovce jako člověka, kterého z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení nebo který je touto ztrátou ohrožen, žije na veřejných místech či v neadekvátních anebo nejistých bytových podmínkách.³⁴

Bezdomovec je však, a to si ne všichni uvědomují, především člověk bez domova. Nemít domov znamená postrádat místo, kde je člověk obklopen láskou a péčí, kde se učí žít v lidské společnosti, přijímá určité hodnoty a osvojuje si nějaký životní styl. Je to zázemí, místo vzájemného obdarování, kam se člověk může kdykoli vrátit a kde se mu dostane vřelého přijetí, jistoty, bezpečí, ochrany a podpory v nouzi, místo, kde prožíváme vztahy k blízkým lidem, kde cítíme lidské teplo, spokojenost a štěstí, místo, ke kterému nás vážou silné emoce. Mít domov znamená vědět, že se mám kam vrátit a že existují lidé, kteří mě mají rádi. Ztráta domova člověka hluboce zasáhne, znamená to nemít kam jít a nemít nikoho blízkého, s kým je možné sdílet život.³⁵

3.4 Bezdomovectví

Bezdomovectví (ve stejném významu se rovněž používá termín bezdomovství) je sociálním jevem podmíněným celou řadou faktorů a představuje krajní podobu sociálního vyloučení.³⁶

Jak definovat bezdomovectví? Není to vůbec jednoduchá otázka, na kterou by se dalo jednoduše odpovědět. I manželé Hradečtí si kladou otázku, jak definovat bezdomovství a jak vlastně nazvat ty vyřazené nepřijatelně vykloubené bytosti, všude nechtěné, vyloučené a zraněné, pohybující se sem a tam, připomínající

³³ SCHWARZOVÁ, G. (2005) *Sociální práce s bezdomovci*. In MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, s. 315

³⁴ VACÍNOVÁ, T. (2006) *Problematika bezdomovectví*. In Kol. *Vybrané psychologické aspekty terénní sociální práce*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, s. 128

³⁵ PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. (2008) *Bezdomovectví*. Praha: Triton, s. 10

³⁶ SCHWARZOVÁ, G. (2005) *Sociální práce s bezdomovci*. In MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, s. 315

tkalcovský člunek, který se pohybuje mezi ulicí, nádražím a ubytovnou, útekem a zadržením.³⁷

Hradečtí rozdělují bezdomovectví na absenci střechy nad hlavou, absenci domova a nejisté bydlení. Člení tedy bezdomovectví na zjevné, skryté a potenciální. Zjevní bezdomovci jsou nejviditelnější. Patří sem osoby žijící na ulicích, na nádražích, vyhledávající ubytování v noclehárnách nebo azylových domech. Ztrácejí vazby se svými rodinami a příbuznými, bloudí městy i vesnicemi. Hledají finanční či potravinovou pomoc, protože nemají zaměstnání. Skrytí bezdomovci nevyhledávají veřejné nebo charitativní služby, aby našli nocleh. Tyto osoby hledají ubytování ve sklepích, squatech, domech určených k demolici, ve starých automobilech, kontejnerech, stanech, a to z důvodu potíží s policií, s úřady nebo zdravotních potíží. Potenciální bezdomovci žijí v různých životně těžkých podmínkách, denních rodinných problémech, v potížích osobního charakteru a jsou tímto ohroženi ztrátou domova. Žijí v nejistých nájemních podmínkách, ubytovnách, v domech určených k asanaci či k demolici, v bytech provizorních, zchátralých a často přelidněných, v bytech sociálních, v holobytech, v podnájmech.³⁸

Schwarzová bezdomovectvím označuje situaci bezprostřední nouze, v níž se ocitá člověk bez trvalého domova. Záměrně je použit pojem domov, nikoli přístřeší. Výraz domov je asociován s určitou úrovní jistoty a bezpečí, nejen s místem, kde lze přespát v technickém slova smyslu bez hlubších vazeb a odpovídajících emocí.³⁹

Bezdomovectvím jsou nejvíce ohroženi lidé dlouhodobě nezaměstnaní, hendikepovaní, senioři, lidé adaptovaní na život v institucích, příslušníci etnických minorit (u nás samozřejmě především Romové) a migranti. Ztrátou domova jsou více ohroženi muži než ženy, spíše staršího nebo středního věku než lidé mladší.⁴⁰

Spíše bych pojem bezdomovec definovala jako osobou ohroženou sociálním vyloučením⁴¹, což vyjadřuje skutečnost, že se jedinec dostal do situace, kdy mu hrozí vyloučení, vykolejení z běžného občanského života. To není stigmatizující pojem, jen pravdivě ukazuje na životní situaci, která je ohrožující.

³⁷ HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. (1996) *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, s. 27

³⁸ HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. (1996) *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, s. 27 - 32

³⁹ SCHWARZOVÁ, G. (2005) *Sociální práce s bezdomovci*. In MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, s. 316

⁴⁰ MATOUŠEK O., KOLÁČKOVÁ J., KODYMOVÁ P. (2005) *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál.

⁴¹ MATOUŠEK, O. (2003) *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, s. 217 - Sociální vyloučení – nedostatečná účast jednotlivce, skupiny nebo místního společenství na životě celé společnosti.

Hradecký uvádí, že pojmy bezdomovec, bezdomovectví nejsou nikde definovány a různí lidé jim rozumějí různě.⁴² Zákon o sociálních službách používá pro bezdomovce dva pojmy: „osoby bez přístřeší“ a „osoby v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení“, ale nevysvětluje jejich definici.⁴³

3.5 Příčiny bezdomovectví

Dle Vágnerové ke vzniku tohoto sociálního jevu do značné míry přispívají ekonomické faktory, nezaměstnanost a růst chudoby. Dále také dysfunkčnost rodiny, neexistující rodina, dlouhodobý pobyt ve výkonu trestu, ústavní výchova, léčba, porucha osobnosti nebo abúzus alkoholu a drog nebo duševní onemocnění.⁴⁴

Manželé Hradeckí fenomén vyvolávající bezdomovectví rozdělují na faktory subjektivní a objektivní.⁴⁵

Faktory subjektivní lze uspořádat do čtyř kategorií:⁴⁶

- a) Faktory materiální – ztráta bydlení, nejisté bydlení, ztráta zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost, nedostatečné příjmy, zadluženost, neschopnost obhospodařovat vlastní rozpočet, tragická událost ve formě ztráty živitele, majetku, apod.
- b) Faktory vztahové – změny struktury rodiny, rodinné nebo manželské problémy, diskriminace ženy, porušené vztahy mezi partnery, mezi rodiči a dětmi, mezi dětmi a rodiči, rozvod manželů, rozchod partnerů žijících v konkubinátu, rozdělení nebo rozpad rodiny, násilí v rodině, sexuální zneužívání a znásilnění, osamělost.
- c) Faktory osobní – mentální retardace, duševní či tělesná choroba, nesamostatnost, osamělost, invalidita, alkoholismus a další závislosti, hráčství, sociální nezralost.
- d) Faktory institucionální – propuštění z ústavu, vězení, opuštění dětského domova.

⁴² HRADECKÝ, I. (2006): *Národní zpráva o bezdomovství v České republice 2006 politická část* [online]

⁴³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. § 57, § 63

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, M. (2008): *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, s. 749

⁴⁵ HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. (1996): *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, s. 33

⁴⁶ HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. (1996): *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, s. 33 - 34

Podle mých zkušeností jsou nejčastější příčinou bezdomovectví ztráta zaměstnání či dlouhodobá nezaměstnanost a rozpad rodiny nebo její nefunkčnost. Toto vše vede k chudobě a následně k bezdomovectví. V takovýchto případech člověk převážně není schopen si pomoci sám, a proto vyhledá vhodnou sociální službu. Na počátku zpravidla jedinec hledá pouze ubytování a naplnění základních potřeb. Později řeší i problémy, které ho přivedly do nepříznivé situace, v níž se nachází.

V této kapitole jsem se zabývala teorií a vymezením základních pojmů a v následujících kapitolách již budu popisovat praktické služby poskytované osobám bez domova. Poté bude následovat výzkum a strukturované rozhovory s respondenty.

4 Popis dvou „druhů“ sociálních služeb (azylového domu a komunitního bydlení)

V této kapitole se budu zabývat srovnáním dvou typů azylových domů. Nejprve budu popisovat typický azylový dům, který poskytuje základní služby přesně podle zákona. Druhý dům, který budu popisovat – Dům ELIM, je projektem snažícím se zaměřit více na potřeby lidí a být více komunitou či domovem, než azylovým bydlením.

4.1 Význam azylového domu

Azylový dům nabízí služby sociální prevence. Ty napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.⁴⁷

Podle zákona o sociálních službách poskytují azylové domy pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Sociální služba Azylový dům obsahuje tyto základní činnosti⁴⁸:

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- b) poskytnutí ubytování,
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

⁴⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 53

⁴⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, § 57

4.2 Popis azylového domu v Hranicích⁴⁹

ELIM Hranice provozuje azylový dům v Hranicích pro muže a ženy bez dětí s celkovou kapacitou 12 míst (muži 8, ženy 4). V azylovém domě se nachází jeden dvoulůžkový, dva třílůžkové a jeden čtyřlůžkový pokoj. Pokoje jsou vybaveny standardně postelemi, uzamykatelnými skříněmi, nočními stolky, stoly a židlemi.

Do hranického azylového domu přichází lidé, kteří přišli o střechu nad hlavou, ze sociálních služeb, z ubytoven, z nefunkčních rodin, dětských domovů, z výkonu trestu apod. Pro přijetí do sociální služby azylové domy musí zájemci splnit určité předpoklady. A to věk – rozmezí od 18 let do 80 let, schopnost plné péče o vlastní osobu, zdravotní způsobilost, občanství České republiky nebo Slovenské republiky, v případě cizinců znalost českého nebo slovenského jazyka pro dorozumění a volné místo.

Pracovník na služebně po úvodním rozhovoru zjistí, zda je zájemce o azylové bydlení cílovou skupinou. Pokud je volné místo na pokoji a dotyčná osoba je cílovou skupinou, vyplní si žádost o ubytování, která je podmínkou pro následné sepsání písemné ubytovací smlouvy. Před sepsáním písemné ubytovací smlouvy je nutné, aby zájemce přinesl potvrzení od praktického lékaře ohledně zdravotní způsobilosti, a to do 5 kalendářních dnů. Jestliže cílovou skupinou není, je mu to pracovníkem oznámeno. Než se s ním pracovník rozloučí, odmítnutý zájemce o sociální službu je informován o alternativních službách a jejich dosažitelnosti.

Nový zájemce o službu je seznámen s domovním řádem a provozem azylového domu. Oproti podpisu na formuláři Seznam převzatých věcí jsou mu vydány věci (hrnek, talíř, malá a velká lžice, vidlička, příborový nůž, pyžamo, ručník, papuče, klíče od skříněk, ložní prádlo), které po odchodu z azylového domu opět vrátí. V případě ztráty některé z vydaných věcí je povinen tuto ztrátu nahradit finančně podle Ceníku ztrát. Následně pracovník dotyčnému ukáže prostory, představí ostatním klientům a ubytuje ho na volném pokoji. Povinností klienta je pravidelný úklid pokoje dle rozpisu, kam je po ubytování zapsán, taktéž úklid společných prostor. Každý měsíc se vyměňuje ložní prádlo za čisté. Vyprat své osobní prádlo mají klienti AD možnost v automatické pračce za poplatek dle Ceníku fakultativních služeb.

⁴⁹ Není-li uvedeno jinak, podkapitola čerpá z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Metodika pro poskytování sociální služby Azylového domu Hranice*, ze dne 31. 01. 2017.

Důležitá je spolupráce klienta s pracovníky v sociálních službách a se sociálním pracovníkem na individuálním plánování při řešení jeho konkrétních problémů. Individuální plánování je proces, který podporuje změnu nepříznivé sociální situace klienta sociální služby a směřuje tak k sociálnímu začlenění klienta do společnosti. Individuální plánování se vede v písemné podobě.⁵⁰ Také klient dostává pomoc, podporu nebo osobní doprovod při evidování na úřadu práce, vyřizování různých dávek na úřadu práce, důchodu (starobní, invalidní), různých dokumentů (např. rodný list, občanský průkaz), řešení dluhů (např. pojišťovny, záchytky, komunální odpad, ...), dle svých potřeb. Z mých profesních zkušeností vyplývá, že každým rokem přibývá klientů majících exekuce. Zadluženost klientů stoupá. Je potom daleko těžší, aby takový člověk do jednoho roku odešel z azylového zařízení a zapojil se do společnosti, jak doporučuje zákon. Splácení exekučních dluhů je záležitostí několika let, pro někoho celý zbytek jeho života, záleží na celkové výši dluhu. Takový jedinec většinou nemá motivaci hledat práci na legálním trhu práce. Je pro něho výhodnější zůstat na sociálních dávkách, kdy mu není z výplaty dávek strháván dluh a má více finančních prostředků pro vlastní potřebu. Raději si najde příležitostné zaměstnání bez smlouvy ke zlepšení své finanční situace.

Každý klient má jiné potřeby. To zjišťuje sociální pracovník při rozhovoru s ním. Některý jedinec vyžaduje doprovod na příslušný úřad, a to buď z důvodu neznalosti terénu (není místní) nebo se bojí sám úřad navštívit (strach a úzkost z úřadů). Nad některou osobou je nezbytné dohlížet ohledně hospodaření, protože si za finance nakoupí alkohol a příspěvek na živobytí utratí během několika dnů. Stává se, že jedinec navštíví úřad práce při vyřizování sociálních dávek za aktuální měsíc v podnapilém stavu. V tomto případě sociální pracovník ELIMu Hranice spolupracuje s úřadem práce v Hranicích a domlouvá se s pracovníci na vhodnosti vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi kombinovanou formou nepeněžních poukázek a finanční hotovosti. Dotyčná osoba má tak ztíženou situaci, protože za poukázky alkohol nekoupí.

Do azylového domu přichází problematičtí jedinci narušující domovní řád azylového domu, kdy např. při příchodu jeví známky opilosti a vyhrožují nebo se dožadují různých výhod. V takovém azylovém domě musí být přítomen pracovník

⁵⁰ Čerpáno z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Metodika individuálního plánování v sociálních službách společnosti ELIM Hranice*, ze dne 31. 01. 2017.

v sociálních službách 24 hodin denně a dohlížet na klidný chod celého zařízení a dodržování denního režimu klientů. Musí být připraven v případě potřeby zasáhnout a dle přestupku klienta po poradě s vedoucím pracovníkem azylového domu stanovit trest dle Směrnice trestů za přestupky proti domovnímu řádu AD. V nejhorším případě (např. fyzické napadnutí nebo agresivní chování) pracovník zavolá městskou policii, která dotyčného paralyzuje. Společnost ELIM Hranice si zatím nemůže dovolit zdvojené noční směny z důvodu nedostatku finančních prostředků, i když by to bylo pro pracovníky bezpečnější. Zaměstnavatel se snaží pracovníkům zajistit pravidelnou supervizi, kde se probírají různé situace, které pracovníci zažili, a kde se předávají zkušenosti nebo navrhuji postupy, jak těmto situacím předcházet nebo – pokud nastanou – jak je řešit.

Klienti mají možnost sledování televizních kanálů. Jedna televize se nachází v kulturní místnosti a druhá televize je v kuchyňce. Ta je určená pouze pro sledování sportovních kanálů. Je potřeba, aby se však klienti mezi sebou domluvili, na jaký pořad se budou dívat. Klienti azylového domu dále dostávají snídaní a večeři bez úplaty. Na snídaní se podává čaj nebo káva s cukrem a dva rohlíky. Na večeři čaj nebo káva s cukrem a dva krajíce chleba s trojúhelníčkovým sýrem nebo máslem a salámem, paštikou atp. V kuchyňce si může klient dle svých možností uvařit. Nakoupené potraviny podepsané svým jménem má možnost uschovat ve společné lednici klientů, která je zabezpečena zámkem proti krádeži. ELIM Hranice nabízí potravinovou pomoc lidem ubytovaným v azylovém domě z Potravinové banky a Národní potravinové sbírky, které se účastní. V případě potřeby jsou klientům nabídnuty trvanlivé potraviny.

Při odchodu z azylového domu odevzdává klient klíče pracovníkovi na služebně a při příchodu jsou mu opět vydány, pokud nejeví známky opilosti a není agresivní. Případnou intoxikaci alkoholem v případě nutnosti zjišťuje pracovník alkohol testerem. Tolerance alkoholu v dechu je 0,8 ‰.

V azylovém domě se jeho personál snaží klienty vést k různým aktivitám. Kvůli špatnému umístění zařízení, kdy se v patrech nad nimi nachází ubytovna pro neplatiče, kam město Hranice vystěhovává tyto občany, se klienti nehrnou do žádných činností. Raději se jdou projít, odpočívají na pokoji, sledují televizi hlavně se sportovními kanály, občas si někdo přečte knihu z ELIMové mini knihovny.

ELIM Hranice se snaží zajistit klientům lepší bydlení než je ubytovna, a to podnájem nebo jiná sociální zařízení (domov pro seniory, domov se zvláštním

režimem,...). Nevýhodou pobytových zařízení sociálních služeb je dlouhá čekací lhůta na umístění žadatele nebo dokonce nedostatek zařízení, konkrétně v Olomouckém kraji. V jiných krajích dávají přednost lidem s trvalým pobytem v daném kraji. Ubytovnu vnímám jako krok dolů. Na podnájem mnoho klientů nedosáhne. Je značně drahý a z důvodu zadlužení mnoha klientů pro ně nedosažitelný. V hranickém regionu chybí sociální bydlení nebo startovací byty.

ELIM Hranice nabízí klientům ubytování na bytech a z toho plynoucí začlenění tak do společnosti. Od města Hranice získal ELIM Hranice celkem 4 byty o velikosti 1 + 1. Bydlení klientů v těchto bytech je registrováno jako sociální služba Azylové domy. Je to však vyšší stupeň bydlení, kde domovní řád azylového domu je nahrazený schopností žít harmonicky se spolubydlícími i sousedy v domě. Služba chodí příležitostně na návštěvy. Společnost ELIM Hranice v bytech ubytovává klienty, kteří mají práci na smlouvu a snaží se řešit svou sociální situaci. Momentálně jsou na dvou bytech ubytované rodiny s dětmi, kdy muži pracují a jejich protějšky jsou na rodičovské dovolené s dětmi. Na dalších dvou bytech jsou ubytovaní muži po třech lidech, kdy čtyři pracují na Dohodu o provedení práce nebo pracovní smlouvu a dva jsou v důchodu.

Jako nevýhodu azylového bydlení vnímám dle vyhlášky č. 505/2006 Sb. doporučené omezení pobytu v azylovém domě na maximálně 1 rok.⁵¹ Myšlení klienta nelze změnit během pár měsíců. I podle mých pracovních zkušeností trvá daleko více času přimět člověka začít jinak uvažovat. Zvláště u jedince, který žil před tím, než přišel do azylového domu, několik let na ulici. Takový jedinec potřebuje dlouhodobé vedení po jednotlivých krůčcích a to může trvat i více než deset let. Pokud by měla dotyčná osoba po roce odejít z azylového domu a přejít do jiného azylového domu o několik desítek kilometrů dál, kde si bude znovu zvykat na chod nového zařízení a opět s ním budou pracovat od počátku, tak se takový člověk dál nezačlení do společnosti. A takto se to může opakovat celý jeho život.

Azylový dům je zaměřený na to, aby lidem poskytl základní podmínky k životu. Je to služba, která řeší aktuální život člověka, ale neřeší jeho problémy komplexně. Nevýhodou je omezená doba poskytování služby. Osoby, které se ocitnou bez domova, potřebují řešit více problémů najednou než pouze ubytování. Vyřešení problémů může trvat i celý jeho život (např. splácení dluhů).

⁵¹ § 22 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

4.3 Popis komunitního Domu ELIM⁵²

V prosinci roku 2013 společnost ELIM Hranice pomáhající lidem, kteří se ocitli v sociálně nepříznivé životní situaci, slavnostně otevřela komunitní bydlení v Drahotuších s názvem Dům ELIM. Byli zde ubytováni muži, ženy (bez dětí) a osamělí rodiče s dětmi v různé věkové kategorii, mající vlastní zkušenosti z jiných zařízení (např. azylové domy, ubytovny, nájmy). Celková kapacita zařízení je 20 míst (13 dospělých a 7 dětí) v 11 pokojích.

Tento pilotní projekt byl zaregistrován vedením společnosti jako azylový dům, protože nejsou dostupné jiné formy sociálních služeb, které by vyhovovaly, a další jsou zatím ve fázi přípravy zákonů, jako např. sociální bydlení. Řídí se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, dle § 57. Klienti v tomto domě mohou dlouhodobě pobývat, tzn. déle než jeden rok, jak doporučuje zákon, pokud projevují aktivní zájem zapojit se do společnosti. To znamená aktivní zapojení v hledání zaměstnání, placení dluhů, pravidelné návštěvy úřadu práce, spolupráce se sociálním pracovníkem, pravidelné úklidy společných prostor, jak bude vysvětleno dále v textu.

Při příjmu nový klient vyplní žádost o ubytování, donese potvrzenou žádost od praktického lékaře ohledně zdravotní způsobilosti, která je podmínkou pro sepsání písemné ubytovací smlouvy. Poté je pracovníkem v sociálních službách seznámen s domovním řádem a provozem, chodem celého domu, oproti podpisu jsou mu vydány věci, jen pokud nevlastní svoje (pyžamo, ručník, papuče, klíče od skříněk, ložní prádlo), pracovník mu ukáže prostory a následně je ubytován na volném pokoji. V Domě ELIM se nachází jednolůžkové, dvoulůžkové a třílůžkové pokoje. Standardní vybavení všech pokojů zahrnuje postele, uzamykatelné skříně, noční stolky, stůl a židle. Na některých pokojích je nadstandardní vybavení, jako je kuchyňská linka, sporák, lednice a televize. Další televize se nachází v kuchyňce a kulturní místnosti. V kulturní místnosti se také nachází počítač s internetem. Klienti tak mohou hledat práci na webových stránkách, posílat e-mailem životopisy a zdokonalovat se v počítačové gramotnosti. Pokud jedinec chce odebírat snídani nebo večeře či obojí, tak může, ale tato služba je zpoplatněna. Chystání snídaní a večeří má na starosti klientka paní J., která chodí pravidelně každý den ráno sedm dní

⁵² Není-li uvedeno jinak, podkapitola čerpá z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Metodika pro poskytování sociální služby Dům ELIM*, ze dne 31. 01. 2017.

v týdnu nakupovat čerstvé pečivo do obchodu a po návratu nachystá potřebný počet porcí, který posléze rozdává v jídelní místnosti konkrétním lidem.

Velkou výhodou Domu ELIM jsou prostory ve dvoře, kde se nalézá pergola s posezením a je často využívána k příjemnému popovídání mezi klienty nebo různým deskovým hrám. V zadní části objektu se nachází zahrada s ovocnými stromy. Je zde vybudován koutek pro děti, který mohou využít na hraní (např. pískoviště, houpačka). Každý obyvatel má také možnost obdělávání pozemku a pěstování své zeleniny. Motyka s hráběmi jsou na požádání půjčeny, po vykonání práce náradí klient vrátí. V budově se nachází místnost se třemi pračkami a jednou sušičkou. Za poplatek si může každý vyprat prádlo a následně usušit v sušičce, nebo na sušáku na zahradě.

Všem obyvatelům je nabízena drobná práce kolem domu dle výběru, např. pletí kolem okrasných stromků, zametání v okolí domu, příležitostné sázení stromků, zalévání venkovních květin, sekání zahrady, odhrabávání sněhu a spoustu dalších aktivit. Vždy je to taková činnost, která není fyzicky náročná a zvládne ji každý. Záleží na každém, v jaké činnosti se připojí.

Jak již bylo zmíněno, každý ubytovaný jedinec v Domě ELIM dostal dobrovolně na výběr činnost, které se pravidelně věnuje. Pan H. si zvolil výměnu čistých utěrek za špinavé jedenkrát týdně ve společné kuchyni klientů. Paní J. chodí každé ráno na čerstvé pečivo do blízkého obchodu a chystá každý den snídaně a večere pro klienty. Paní B. si vzala na starost zalévání květin ve společných prostorech a v létě i rostlin v květináčích na parapetech. Paní Z. se každý den stará o čistotu WC na pánských i dámských toaletách. Paní Č. udržuje pořádek ve společné kuchyňce klientů. Pan D. pravidelně vynáší odpadky jak ze společných prostor, tak i ze služebny personálu. Pokud jedinec dostane kolem domu nebo uvnitř domu nějakou pravidelnou činnost, po čase je vidět, že k ní získá určitý vztah a průběžně se mění i jeho myšlení. Dále si zachovává pracovní návyky. Také se naučí novým věcem, které třeba doposud nikdy nedělal.

Pro děti jsou také pořádány dobrovolná aktivity. Jednou týdně se děti schází na kroužek, kde s nimi pracovnice v sociálních službách vytváří zajímavé výrobky nebo spolu zpívají písničky. Tuto aktivitu navštěvuje průměrně 6 dětí. Pro dospělé je nabízen rukodělný kroužek k výrobě zajímavých výrobků jedenkrát za měsíc. V odpoledních hodinách, zvláště za pěkného počasí, je možno navštěvovat nedaleké školní hřiště, kde si mohou klienti i se svými dětmi zahrát tenis, míčové hry, fotbal a

podobně. Pod pergolou je uschován stůl na ping pong. Stačí u služby vyzvednout páčky s míčky a hrát podle libosti. V letních měsících se koná venkovní promítání filmů, opékání špekáčků, procházky po okolí, výlety nebo jen posezení a popovídání o životě.

Celkově zde v Domě ELIM panuje volnější režim oproti azylovému domu v Hranicích. Všichni klienti stále nosí klíče od svého pokoje u sebe a u služby je neodevzdávají, jako je tomu v azylovém domě v Hranicích. Také nemají povinnost pracovníkovi hlásit, kam jdou.

Požadovaná je spolupráce klienta se sociálním pracovníkem, který monitoruje jeho sociální situaci a vede k soběstačnosti. Očekává se spolupráce při individuálním plánování, které je nástrojem k řešení klientových problémů. Na žádost klienta poskytuje personál potravinovou pomoc v trvanlivých potravinách z Potravinové banky nebo z Národní potravinové sbírky.

Ze začátku byla v Domě ELIM přítomna služba pracovníka v sociálních službách 24 hodin denně. Po roce a půl provozu byla přítomnost služby snížena na 16 hodin denně a nyní je pracovník přítomen 12 hodin denně. Spolehlivější cílová skupina představuje nižší provozní náklady na službu. V nepřítomnosti služby zastupuje funkci pracovníka v sociálních službách jeden klient, který dostal důvěru od vedení společnosti. Při odchodu pracovníka ze služebny je mu předán služební mobil. V případě ohrožení života obyvatele domu nebo jiného nebezpečí zavolá vedoucímu, popřípadě řediteli. Od zahájení provozu se zatím jednou stalo, že musel tento klient volat vedoucímu a informovat ho o nastalé skutečnosti. Jiný starší spolubydlící upadl ve venkovních prostorech a nemohl se postavit. Po příjezdu sanitky a prvotním ošetření lékař konstatoval epileptický záchvat. Klient byl odvezen k hospitalizaci a po pár dnech propuštěn do domácího léčení. Za pohotovostní službu je tento klient zvýhodněný potravinami.

Na průčelí budovy Domu ELIM není žádná cedule, která by informovala kolemjdoucí, že se jedná o azylový dům. Obyvatelé Domu ELIM nejsou tolik stigmatizováni místními obyvateli Drahotuš.

V Domě ELIM nemají obyvatelé časově omezený pobyt. Mohou zde být ubytováni déle než jeden rok, jak doporučuje zákon. Společnost ELIM Hranice chce tímto způsobem bydlení vytvořit pro obyvatele domov, zvláště pro osoby seniorského věku. Pod jednou střechou jsou ubytováni muži, ženy a rodiče s dětmi. Lidé z Domu ELIM jsou nazýváni obyvateli a ne klienty, jako je tomu v azylovém

domě v Hranicích. Kulturní místnost je nazývána obývacím pokojem. Pokud se v Domě ELIM vyskytne k řešení nějaký problém (např. obyvatel jevil známky opilosti uvnitř objektu a po kontrole alkohol testerem je potvrzen alkohol v dechu nad povolený limit 0,8 ‰), není za tento přestupek ihned vyloučen, ale je s dotyčnou osobou intenzivněji pracováno, aby se situace neopakovala.

V roce 2015 společnost ELIM Hranice zakoupila dům za účelem bydlení a chování zvířat. Dům byl nazván Farma ELIM, která není registrovaná jako sociální služba. Nachází se asi 150 m od Domu ELIM. Jsou zde ubytováni lidé schopni samostatného bydlení a nejsou bráni jako klienti. Nemají smlouvu o poskytování sociální služby, ale nájemní smlouvu. Každý z klientů Domu ELIM má možnost docházet na Farmu ELIM a starat se o zvířata pod dohledem pracovníka v sociálních službách a vypomáhat tak při krmení slepic, kačen, selátka, koz, oslic a ovcí, ale také při vyklízení hnoje a stlaní nové podestýlky. Někteří jedinci mají zkušenosti se zvířaty, protože vyrůstali na vesnici, kde chovali nejen drobná zvířata, a své znalosti mohou zde využít. Na Farmě ELIM se nalézá i zahrádka, kde si sami klienti mohou pěstovat zeleninu. Bydlení na Farmě je pro klienty atraktivní možností samostatného bydlení, bohužel kapacita Farmy je omezená. ELIM Hranice nabízí tuto možnost bydlení takovým lidem, kteří mají kladný vztah k práci.

Pro společnost ELIM Hranice je vybudování Domu ELIM významným krokem, který ukazuje trend růstu projektů a aktivit. Vedení společnosti se plánuje zaměřit na osoby, které jsou spolupracující, zodpovědné a pracovité a těm chce poskytovat lepší podmínky k bydlení.⁵³

Předešlé kapitoly podrobně popsaly provoz jak azylového domu, tak komunitního Domu ELIM a ukázaly, jak veliký je rozdíl mezi jednotlivými službami. V další kapitole se budu zabývat kazuistikami a rozhovory s klienty. Zde se ukáže, zda je Dům ELIM tak odlišným projektem, jak jeho zakladatelé přepokládali.

⁵³ Osobní konzultace s Bc. Bohuslavem Rybníčkem, ředitelem Společnosti ELIM Hranice, ze dne 4. 2. 2017

5 Realizace myšlenky Domu ELIM v životech klientů

V této kapitole se dostávám k empirické části práce, ve které budu popisovat, jak se realizace tohoto projektu projevila prakticky v životech jeho obyvatel. Od současné doby budu nahrazovat pojem klient slovem obyvatel, protože v Domě ELIM je toto běžnou praxí.

5.1 Výběr respondentů pro kazuistiku a strukturované rozhovory

Samotný výběr obyvatelů měli na starosti ředitel společnosti ELIM Hranice Bc. Bohuslav Rybníček a jeho zástupce Tomáš Luběna (dále jen vedení společnosti). Museli si stanovit kritéria pro samotnou volbu vhodných jedinců. Dům ELIM se nachází v malé vesnici Drahotuše blízko města Hranic. Obyvatelé obce Drahotuše se obávali ubytování různých problémových lidí (např. lidí závislých na návykových látkách, psychoaktivních látkách, pedofilů, ...), a to zejména z důvodu v blízkosti nacházející se základní školy, která je asi 150 m vzdálená od Domu ELIM.

Mezi kritéria přijetí patřila – osoba byla ubytována v azylovém domě pod správou společnosti ELIM, jedinec musel být osvědčený, tzn. bezproblémový (žádné výtržnosti), dodržující domovní řád, zodpovědný, spolupracující, schopný soužití s ostatními spolubydlíci a dále nesměl být závislý na alkoholu a jiných návykových látkách. Také se vedení společnosti radilo s vedoucími azylových zařízení ELIM Hranice a sociálními pracovníky o vhodných kandidátech, které poté oslovili. Rovněž vybírali vhodné kandidáty mezi jednotlivci, kteří nebyli klienty společnosti ELIM a podali si žádost o ubytování. Bližší informace o těchto zájemcích vedení společnosti zjišťovalo na příslušných úřadech, se kterými spolupracuje. V každém případě si sjednali schůzku se zájemcem o ubytování a osobně vedli s oslovenou osobou rozhovory. Vždy kladli otázky, aby zjistili, zda je jedinec vhodným kandidátem a splňuje stanovená kritéria. Musel být cílovou skupinou dle registrace sociální služby, tj. starší 18 let až max. 80 let, zdravotní způsobilost – péče o vlastní osobu. Pokud zájemce prošel u pohovoru pozitivně, vedení společnosti mu vysvětlilo princip komunitního bydlení, a co od dotyčného jedince očekává. Pokud zájemce souhlasil se všemi požadavky, ihned se domlouval termín možného nástupu

ubytování v Domě ELIM. Poté vedení společnosti informovalo vedoucího a pracovníky Domu ELIM o termínu stěhování nového obyvatele.

Během tří let od otevření Domu ELIM nezůstalo osazenstvo stejné. Postupem času odešlo nebo bylo vyloučeno celkem 13 obyvatelů. Celkem sedm obyvatel odešlo do různých podnájmů. Jeden obyvateľ odešel na vlastní žádost na noclehárnu v Hranicích z důvodu vyhovujících podmínek bydlení a jeho životního stylu. Jeden obyvateľ skončil. Jedna obyvateľka s vnučkou odcestovala za prací a přítelem do Irska. Tři obyvatelé byli vyloučeni pro opakované užívání alkoholu a následné agresivní chování v prostorách Domu ELIM.

5.2 Kazuistiky

Cílem práce je popsat a porovnat efekty pilotního projektu pobytové sociální služby komunitního typu v Domě ELIM a klasického azylového bydlení. Práce je zaměřena na komparaci změny sociální situace vybraných obyvatelů Domu ELIM, na to, čeho dosáhli v předchozích azylových zařízeních či v jiných sociálních službách, a toho, co se v jejich životě změnilo po příchodu do Domu ELIM.

Veškeré informace o obyvatelích pro sepsání kazuistik byly získány v ELIMu Hranice od sociálního pracovníka ze spisové dokumentace a počítačového programu NPV (New People Vision), kam se všechny zjištěné informace o obyvatelích zapisují. Všechna jména v kazuistikách byla změněna, aby nedošlo ke zneužití, a všichni respondenti souhlasili s poskytnutím osobních údajů a se zapojením do empirického šetření.

Pro empirické šetření pro sběr dat bude použita kvalitativní metoda, formou strukturovaných rozhovorů. Tato metoda mi umožní získat více podrobnějších informací jednotlivých respondentů a v rámci strukturovaného rozhovoru se budu moci zeptat na více podrobností, které jsou pro výstupy práce důležité, než například otázky v dotazníku, které jsou předem dané.

5.3 Výběr osob pro kazuistiku

Pro samotný výběr osob pro kazuistiku jsem si napsala seznam všech stávajících obyvatelů Domu ELIM. U každého obyvatele jsem zjišťovala dle údajů ve spisové dokumentaci a počítačového programu NPV, jestli z nich byl někdo ubytovaný v jiném azylovém domě déle než jeden rok nebo i ve více azylových domech, mimo společnost ELIM Hranice. Zjistila jsem, že tomuto kritériu vyhovují celkem 3 obyvatelé Domu ELIM. Tyto osoby byly osloveny a obeznámeny s tématem práce s otázkou, zda by byli ochotni podstoupit empirické šetření. Tyto tři osoby daly souhlas jak pro sepsání kazuistik, tak souhlas s výzkumem.

5.3.1 Helena

Paní Helena je třiceti šestiletá žena. Do Domu ELIM přišla v únoru 2014. Má nyní čtyři děti. V době příchodu do Domu ELIM měla děti tři. Své rodiče již nemá. Je v kontaktu se svým nevlastním otcem, který jí pomáhá. Vystudovala vyšší odbornou školu, obor Užití počítačů ve veřejné správě. Záhy po studiu se seznámila se svým mužem slovenské národnosti a po krátké známosti se vzali. Z tohoto manželství se narodily 3 děti. Kvůli nedostatku financí a hojnému pití alkoholu manžela se manželství rozpadlo, když nejmladšímu dítěti bylo 7 měsíců. V době manželství vznikly dluhy, které byly postoupeny exekutorům. Ještě doposud každý měsíc splácí Helena dohodnuté splátky. Děti byly soudně svěřeny do péče matky. Výživné na děti soudem nebylo stanoveno z důvodu nezaměstnanosti otce dětí. Uchýlila se s dětmi do azylového domu v Kroměříži, protože po rozvodu neměla kam jít. Zde byla ubytovaná 1 rok a poté musela odejít. Šla s dětmi do jiného azylového domu, kde mohla být opět 1 rok a ještě jeden další rok prožila v azylovém domě ve Šternberku. Ve všech azylových domech vždy spolupracovala se sociálním pracovníkem při hledání vhodnějšího ubytování, ale opět byla po roce nucena odejít do jiného azylového domu. Toto období, kdy se musela každý rok stěhovat, bylo pro ni i děti velice náročné. Děti, hlavně ty dvě starší, špatně snášely změny spojené se stěhováním. V noci se bezdůvodně probouzely s pláčem a nedaly se dlouho ukonejšit. Děti často nechápaly, z jakého důvodu musely opustit stávající „domov“, a ztratit tak své kamarády a zázemí. Vždy jim několik měsíců trvalo, než si zvykly na nové prostředí a našly nové kamarády. V průběhu těchto let byla klientka v kontaktu

s otcem dětí, který je v azylových domech každý měsíc navštěvoval. Nyní její tři děti navštěvují místní základní školu v Drahotuších. V Domě ELIM mají větší klid na přípravu do školy. Zvláště prvorozený syn Jiřík potřebuje větší dohled a péči. Je při učení pomalejší a vyžaduje klidné prostředí. Dle záznamu ve spisové dokumentaci v první třídě neuměl moc mluvit, spíše vydával neurčité zvuky a skřeky. Nakonec první třídu opakoval. Nyní je ve čtvrté třídě a je schopen normální komunikace. Je průměrným žákem. Navštěvuje jednou ročně pedagogicko – psychologickou poradnu, aby měl ve škole úlevy. Její dcera Nikolka se velice zklidnila. Před tím často trpěla úzkostnými stavy. Momentálně spolu s Jiříkem navštěvují čtvrtou třídu. Třetí dítě v pořadí, Hynek, začal od září 2016 navštěvovat první třídu. Prospívá velmi dobře. S přípravou dětí do školy pomáhá paní Heleně její současný manžel pan Ludvík, se kterým se seznámila v Domě ELIM, a po roce a půl se vzali. V červenci 2016 se jim narodil syn. Všechny děti od paní Heleny přijaly pana Ludvíka za otce.

5.3.2 Zuzana

Paní Zuzana je padesáti devíti letá žena se základním vzděláním. Do Domu ELIM přišla v červnu 2015. Paní Zuzana pochází ze tří sourozenců. Na své dětství vzpomíná nerada. Otec byl alkoholik a chodíval domů denně opilý. Matka s ním nezažívala šťastné manželství. Často je tloukl. Po ukončení základní školy od svých čtrnácti let pobývala u svého dědy na Slovensku. Zpívala s ním v kapele a byla úspěšnou zpěvačkou. Do svých 25 let se živila zpěvem a ráda na toto období vzpomíná. Paní Zuzana vydělávala dostatek financí a mohla si koupit, co chtěla. Také dostávala od ctitelů krásné dary v podobě různých šperků. Pak potkala muže, se kterým po krátké známosti otěhotněla. Když se její přítel dozvěděl o těhotenství, opustil ji. Zuzana dceru Romanu vychovávala sama u rodičů. Po čtyřech letech si našla jiného přítele. Tento vztah dlouho nevydržel. Z tohoto poměru se jí narodila druhá dcera Kateřina. Na výchovu dcer zůstala opět sama. Za další tři roky potkala muže, se kterým zplodila syna Radka. Asi tři roky tento vztah fungoval. Po této době ho Zuzana i s dětmi opustila z důvodu nepřispívání financí do domácího rozpočtu. Rád si „užíval“ život po svém. V této době jí zemřel bratr, za další tři měsíce otec a do roka matka. V tomto těžkém období jí pomohla péče o děti a práce, kterou si našla. Od Městského úřadu v Hranicích získala nájemní bydlení, kam se uchýlila s dětmi. Našla si přítele, kterého si po krátké známosti vzala. Narodila se jim dcera

Daniela. V manželství nebyla šťastná. Karel neměl stálé zaměstnání, pobírali sociální dávky. Karel vydělané peníze na brigádách sám utratil za alkohol. Často chodíval domů opilý a byl agresivní na Zuzanu a děti. Po pěti letech byli vystěhováni z tohoto nájmu z důvodu nezaplacení nájmu. Její manžel svěřené peníze utratil za alkohol. Celá rodina byla vystěhována na ubytovnu v Hranicích. Zde byli ubytováni dalších šest let. Během této doby se často potýkal s agresivitou v opilosti a ubližoval nejen psychicky a fyzicky své rodině, ale také si troufal na ostatní sousedy. Při jedné návštěvě pracovnice z odboru sociálně-právní ochrany dětí byly paní Zuzaně odebrány tři nejstarší děti do dětského domova pro fyzické a psychické týrání ze strany Karla. Karel jednou v opilosti napadl jiného muže a pobodal ho. Byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 6 let za ublížení na zdraví. Paní Zuzana si vzala zpět děti z dětského domova a s dětmi se uchýlila ke své sestře v Olšovci. Trvalo zhruba čtyři měsíce, než našla přes sociální odbor azylové bydlení se čtyřmi dětmi v Břeclavi. V tomto azylovém zařízení mohla setrvat 1 rok. Poté se přestěhovala do azylového domu ve Znojmě. V péči měla pouze dvě děti. Nejstarší Romana dovršila zletilosti a odešla vlastní cestou. Radek byl umístěn do dětského domova do jeho zletilosti. Dle svých možností zde syna navštěvovala. Ve Znojmě byla paní Zuzana ubytována s dětmi 1 rok. Po této době se přestěhovala zpátky do azylového domu v Břeclavi. Opět po roce se musela odstěhovat a odešla již s jedním dítětem do azylového domu v Českém Krumlově. Druhorozená dcera Kateřina dovršila zletilosti a odešla s přítelem. Po dalším roce se ocitla už jen s nejmladší dcerou v azylovém domě v Přerově. Opět jen na jeden rok. Během těchto pěti let dle svých finančních možností navštěvovala i s dětmi svého manžela ve vězení. Po jeho propuštění z věznice se s ním rozvedla. Od této doby Zuzana s nejmladší dcerou do její zletilosti bydlela v ubytovnách v Hranicích a okolí. Poté zůstala sama necelý rok na ubytovně, než se přestěhovala do Domu ELIM. Paní Zuzana je v kontaktu se svými dětmi a vnoučaty.

5.3.3 Robert

Pan Robert je třicetiletý muž. Vyučil se zedníkem, ale tuto profesi nikdy nevykonával a nevykonává ze zdravotních důvodů. Sám udává, že má pouze základní vzdělání. Do Domu ELIM se přišel ubytovat začátkem března 2014 s 3,5 letou dcerou Lenkou. Předtím bydlel sám s dcerou na ubytovně. Pan Robert vyrůstal

s matkou, nevlastním otcem a sourozenci po různých nájmech a azylových domech. Na dětství nemá pěkné vzpomínky. Vlastního otce nikdy nepoznal. Matka se později seznámila s jiným mužem, kterého si po krátké známosti vzala. To bylo Robertovi 11,5 roku. Asi půl roku po svatbě se jim narodilo dítě. Otčím dle jeho slov rád holdoval alkoholu. Chodil každý den opilý a byl velice agresivní. Každý den byl se svými staršími sourozenci bit. I jeho matka občas dostala nějakou tu ránu. Ve škole měl kamarády, se kterými se po vyučování scházel. Vymýšleli různé „klukoviny“, za které byl od otčíma přísně fyzicky trestán. V období střední adolescence začal vzrůstat jeho vzdor vůči otčímovi. Dělal přesný opak, než otčím požadoval. I když matka byla na mateřské dovolené a s otčímem pobírala sociální dávky, někdy jim chyběly peníze na ubytování a na základní potraviny. To mělo za následek stěhování do jiných azylových domů a ubytoven v jiném městě. Otčím se snažil vydělávat peníze na brigádách, ale většinou po vyplacení mzdy navštívil s kamarády restauraci, kde si vždy našli důvod k oslavě. Odbor sociálně – právní ochrany dětí začal tuto rodinu sledovat po anonymním nahlášení neznámou osobou. Po jedné návštěvě sociální pracovnice se tři starší děti ocitly v dětském domově kvůli zanedbání péče a fyzickému týrání. Zde pan Robert prožil 5 let, až do svých osmnáctin. Poté prošel dvěma azylovými domy pro muže v Hodoníně a Břeclavi. Obě tato zařízení musel opustit po roce. Po této zkušenosti se snažil postavit na vlastní nohy. Zkoušel si najít stabilní zaměstnání, ale neúspěšně. Našel si partnerku, se kterou chtěl vést rodinný život. Bydleli v ubytovnách a pobírali sociální dávky. Narodila se jim dcera a vše vypadalo velmi dobře. Jenže partnerka a matka jejich dcery je ze dne na den opustila v dubnu 2011. To bylo Leničce 8 měsíců. Odešla s jiným mužem do jiného města. Matka nejevila o dceru zájem. Občas poslala soudem stanovené výživné ve výši 200 Kč. V listopadu 2016 skonala. Robert je v nejbližším kontaktu se svou matkou, se kterou má velmi dobrý vztah a která mu pomáhá s výchovou dcery. Rád by si v budoucnu našel partnerku. Přeje si, aby se jeho dcera měla v dětství lépe než on.

5.4 Strukturované rozhovory a zhodnocení

Oslovení jedinci dali souhlas s rozhovorem a natočením na záznamový přístroj (mobilní telefon) s tím, že po přepsání rozhovoru bude záznam smazán a uvedená jména budou změněna. Rozhovor se všemi osobami probíhal ve dnech 21. 2. až 28. 2. 2017 v Domě ELIM. Paní Helena se rozhodla provést rozhovor

v kanceláři sociálního pracovníka. Paní Zuzana souhlasila s rozhovorem v jejím pokoji. Pan Robert určil pro rozhovor kancelář sociálního pracovníka.

5.4.1 Otázky pro rozhovor s respondenty

V této části uvedu otázky, které budou kladeny, a u každé stručně objasním, co jsem chtěla otázkou zjistit.

1) V Domě ELIM jsou dohromady ubytovaní muži, ženy a osamělí rodiče s dětmi. Jaký je na to váš názor?

V kapitole 4.2 jsem uvedla, že v azylových domech bývají většinou ubytovaní klienti pouze z jedné cílové skupiny (např. jen muži nebo jen ženy). V této otázce bych chtěla zjistit, zda je ubytování více cílových skupin v jednom domě výhodou, nevýhodou nebo jestli to na jejich spokojenost nemá žádný vliv.

2) V čem konkrétně vás ovlivnilo ubytování v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?

Předpokládám, že pobyt v Domě ELIM se na životech jeho obyvatel podepsal pozitivněji než pobyt v jiných azylových domech. V této otázce bych chtěla zjistit, zda tomu tak je.

3) Jaký je váš názor na dlouhodobější ubytování v Domě ELIM proti jiným azylovým zařízením?

Ve Vyhlášce 505/2006 Sb., kterou uvádím v kapitole 4.2, je uvedeno, že služba azylového domu se poskytuje zpravidla na dobu jednoho roku. Předpokládám, že dlouhodobé ubytování je pro klienty výhodnější a je možné se lépe stabilizovat a soustředit se na zlepšení vlastního života. Odpovědi by to měly potvrdit nebo vyvrátit.

4) Byl/a jste zapojen/a do nějaké pracovní činnosti pro společný prospěch spolubydlících v jiném azylovém zařízení a v Domě ELIM?

V kapitolách 4.2 a 4.3 jsem srovnávala možnosti různých činností klientů, které mohou nebo nemohou vykonávat v zařízeních. V této otázce bych chtěla zjistit, zda pracovní činnosti, které jsou v Domě ELIM nabízeny, vnímají klienti pozitivně

či negativně a zda jim to přineslo nějaký prospěch nebo uspokojení, popř. jestli se tím něco mohli naučit.

5) *Jak jste trávil/a volný čas v jiném azylovém zařízení a jak trávíte volný čas v Domě ELIM?*

Otázka by měla objasnit, zda Dům ELIM skýtá jiné možnosti v trávení volného času než jiné azylové domy.

6) *Jak byste srovnal/a prostorové zázemí a vybavení ubytovací jednotky v jiném azylovém zařízení a v Domě ELIM?*

V kapitolách 4.2 a 4.3 jsem srovnávala prostorové vybavení jednotlivých sociálních služeb. Předpokládám, že Dům ELIM je pěkně opravený i vybavený a doufám, že se to v odpovědích potvrdí.

7) *Jak byste charakterizoval/a vztahy s ostatními spolubydlíci v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?*

Z definice komunity v kapitole 3.1 vyplývá, že komunita je sociální útvar se zvláštním typem sociálních vazeb mezi členy. Touto otázkou bych chtěla zjistit, zda si lidé v Domě ELIM dokázali takovéto vztahy vzájemně vybudovat nebo jestli jsou vztahy podobné těm jako v běžném azylovém domě.

8) *Jak jste řešil/a konflikty se spolubydlíci nebo pracovníky v sociálních službách v jiných azylových zařízeních a jak řešíte konflikty v Domě ELIM?*

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda mají obyvatelé Domu ELIM méně konfliktů, než zažili jinde, a zda se s lidmi, se kterými žijí déle, řeší konflikty snadněji. Stejně jako v následující otázce předpokládám, že i přes absenci nepřetržitého provozu by v Domě ELIM mělo být méně konfliktů než v běžném azylovém domě s nepřetržitým provozem za přítomnosti dohlížejícího pracovníka.

9) *Kde jste se cítil/a bezpečněji? V jiných azylových zařízeních nebo v Domě ELIM?*

V azylovém domě by se klienti měli cítit bezpečně, protože je tam nepřetržitý provoz služby. Přesto z popisu Domu ELIM vyplývá, že i přes absenci noční služby by se měli lidé cítit bezpečněji. Otázka by měla zjistit skutečnost.

10) *Jak byste porovnal/a režim v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?*

Z popisu Domu ELIM vyplývá, že režim je méně zaměřený na kontrolu a více na zodpovědnost jednotlivých obyvatel. Otázka by měla zjistit, jak to klienti vnímají.

5.4.2 Empirická část

V této části práce vždy nejdříve uvedu otázku, posléze odpovědi všech tří dotazovaných respondentů a následné celkové zhodnocení odpovědí.

Otázka č. 1

V Domě ELIM jsou dohromady ubytovaní muži, ženy a osamělí rodiče s dětmi. Jaký je na to váš názor?

Helena: „Myslím si, že to záleží na těch lidech, jací jsou, jak se k sobě chovají. Ne jestli jsou to ženský nebo chlapi nebo prostě děti. Záleží na toleranci těch lidí. To si myslím, že určitě ... Jako je pravda, že jsem zažila akorát vlastně předtím azyláky, kde byli osamělí muži s dětmi. No, ale jinak jako prostě, že by to bylo takhle spíše ne, nikdy. Myslím si, že to je dobré, že to není špatné.“

Zuzana: „No, není to moc dobré, ale mi to nevadí. Kdyby tady byli trochu ohleduplní, tak by se to jako dalo. Kdyby s tím úklidem nedělali naschvály, dalo by se s nima být. Já nevím, mi je to jedno, já si je nevšímám, dokud se to nevšímá mojej osoby, takže mi to nevadí. Ať jsou tady. Kdyby tady byli mladší, bylo by to jako lepší, bych více lépe vycházela.“

Robert: „Názor? Ani tak špatný názor na to nemám. Dobré je to, že jo, ale musejí se chovat jako ty chlapy k tym ženám, že jo. Mně to nevadí.“

Zhodnocení:

Z odpovědí nevyplývalo, že by společné ubytování bylo výrazným kladem nebo záporom. Paní Zuzana si stěžuje na starší muže především. Vzala si na starost úklid na pánském WC. Tím pádem by měla raději mladší spolubydlící, protože starší lidé mívají občas problém s udržením hygieny. Při pročitání pozdějších odpovědí otázky číslo sedm se paní Helena vrací k tématu spolubydlících a kladně hodnotí složení Domu ELIM, že si s lidmi může příjemně popovídat, což jinde v převážně ženských azylových domech nebylo tak dobré.

Otázka č. 2

V čem konkrétně vás ovlivnilo ubytování v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?

Helena: „Těžko říct. Každý azylový dům, jak už jsem říkala, je prostě ... Záleží na vedení, záleží na tom, jací jsou tam pečovatelé, jo, jací jsou tam lidé. Každý azylový dům má jiné podmínky. Nejhorší je, že opravdu většinou je to na půl roku, na rok a prostě musíte si zase najít a hledat zase další bydlení a pořád se stěhovat, stěhovat. Takže jsem ráda, že jsem tady.“

Zuzana: „Mně se jako tady nelíbí chování těch lidí, jo. Ve Znojmě, v Břeclavi, tam si jako každý víc pomáhal. Brala bych víc klidu tady. Někdy je tu třeba jako moc hluku no a křiku, třískají tu třeba dveřmi jo.“

Robert: „V jiných to byla situace taková jako že, ze stránky toho bydlení. Ztráta bydlení že na jiných azyláku. Pak čekání na nějakou zprávu, umístění do azylového domu. A tady je to vlastně asi taky tak. Ztráta bydlení a čekání na doktora a vyřizování peněz.“

Zhodnocení:

V odpovědích se objevuje kladné hodnocení dlouhodobějšího ubytování. Klienti si stěžují na nutnost neustálého stěhování, což jim neposkytuje žádnou stabilitu v jejich životě. Robert paradoxně popisuje, že „tady je to vlastně asi taky tak“ i když on žádný limit v délce bydlení neměl a nakonec se odstěhoval sám k přítelkyni.

Paní Zuzana si naopak stěžuje, že by ocenila více klidu, ale toto je paradoxní odpověď, kterou jsem nepředpokládala.

Otázka č. 3

Jaký je váš názor na dlouhodobější ubytování v Domě ELIM proti jiným azylovým zařízením?

Helena: „No, tak myslím si, že to je hlavně kvůli dětem, protože oni docela, třeba Jiříček těžko snášel změny. Prostě, že jednou jsme byli tam, po druhé tam, po třetí tam a na něm bylo prostě vidět jak je nešťastnej, že se pořád stěhujeme, protože tam měl kamarády, přišel zase někam jinam a než si našel kamarády a sotva si je našel tak jsme se zase stěhovali, jo. Byla to pro něho změna a on hrozně špatně snáší ty změny. Prostě děti, když jsou tady tak říknou: „Ano, jdeme domů.“ A já se tady taky cítím jako doma. Že to je opravdu jako, nemůžu říct: „Jdeme zase tam, do toho azylového domu.“ Jo což někdy jsem měla v některých azylácích takový pocit.“

Zuzana: „To bylo takové nepříjemné, že se musel člověk furt stěhovat. Rok a už jste se musela stěhovat do dalšího. Tady je to lepší. Že člověk se nemusí stěhovat, že tady to třeba na dožití nebo tak. Tam si člověk zvykl na lidi a kolektiv, na takové ty přístupy a pak se po roce musel stěhovat. Tady je alespoň jedna výhoda, že se člověk nemusí stěhovat hned po roku. Tady je to lepší.“

Robert: „U jiných je to třeba rok a potom musí hledat jiná bydlení. Za rok nezeženete jako, tam je to omezený. Tady je to dobré v tom, že za ten rok třeba najdete práci a potom si můžu třeba najít bydlení.“

Zhodnocení:

Z odpovědí je patrné, že lidé Dům ELIM přijímají jako jistotu a svůj domov. V jiných azylových domech se museli pořád stěhovat, to přinášelo mnoho komplikací a hlavně neustálou změnu prostředí a lidí kolem sebe.

Otázka č. 4

Byl/a jste zapojen/a do nějaké pracovní činnosti pro společný prospěch spolubydlících v jiném azylovém zařízení a v Domě ELIM?

Helena: „No, v jiných azylových zařízeních ne. Tam to bylo, že každý se stará sám o sebe, jo. Že tam vlastně jako byla maminka, měla děti, prostě se starala o ty děti, jo. Jo stalo se hlídání nebo takové, ale to se nedá říct jako nějaká práce. Ale jinak jako nepamatuji si, že by tam prostě byla někdy nějaká taková jako, že by se dělalo něco pro ty ostatní vyloženě. Jo, byly třeba volnočasovky, ale to bývá i tady. Tady v ELIMu občas jako tak člověk pomáhá, že někdy dělám ty snídaně, večeře nebo se snažím. A zase si myslím, že ty lidi, když jsou pod jednou střechou, by si měli pomáhat a prostě nějakým způsobem, když může člověk pomoci, je to fajn.“

Zuzana: „Tak tady dělám záchody, že a takové. Tam jsem taky furt uklízela a měli furt čisto, protože já jako nemám ráda špínu. V těch jiných azylových domech jsem pomáhala, že, vychovat děcka nebo tak.“

Robert: „V jiném domě, tak to ne. Tam nebyli práce. Tam byli práce, že jste si našla brigádu, že anebo já jsem měl veřejné hodiny, tak jsem dělal veřejnou službu. Ale jinak se tam jako dělali úklidy společných prostor, ale to je všude. Tady můžu třeba pomoci na Farmě nebo kolem baráku, co je třeba. Aspoň jsem se naučil třeba nějaké věci.“

Zhodnocení:

Zapojení do pomoci v rámci domu, komunity v ELIMu Hranice, vnímají lidé pozitivně. Vítají možnost se něco naučit nebo být užiteční.

Otázka č. 5

Jak jste trávil/a volný čas v jiném azylovém zařízení a jak trávíte volný čas v Domě ELIM?

Helena: „Volný čas, no, to se musím trochu zasmát. Ono, jako když má člověk děti, tak volný čas moc není. I v ostatních azylákách jsem již jako měla malé děti a spíše se starala o ně. No nebyl čas. Zvláště teď, když děti chodí do školy. Ale jako když to jde, tak samozřejmě procházky, jo, ven. Podívat se někam, třeba i na výlet, ale jinak jako toho času moc není. Teď u miminka zvlášť toho času moc není.“

Zuzana: „Tam člověk s děckama chodil do parku, že, na procházku jako, na nákup s holkama, nebo jsme chodili s ženskými každý pátek na diskotéky, no a pečovatelky nás jako v noci tajně pouštěli. Děcka jsme si hlídali navzájem, že. Tady děcka nemám. Občas tu hrajem Člověče nebo jiné. Ale chtělo by to častěji jako hrát něco. Člověk přijde na jiné myšlenky, že třeba. Trávím taky čas v posteli, to odpočívám jo, protože mám nějaký jako zdravotní problémy, že. Nejsem nejmladší že.“

Robert: „Já jsem se v jiných azylákách procházel venku. Hodně s kamarádama jsem chodil ven a poflakovali jsme se po městě. Nebo jsem pomáhal kamarádovi stavět barák. Občas jsem třeba chodil po fuškách. No a tady spíše odpočívám a starám se o dceru. To zabere hodně času.“

Zhodnocení:

Zde se nepotvrdila moje očekávání pozitivního hodnocení volnočasových aktivit. Mentalita obyvatel Domu ELIM je odlišná od mého uvažování. Nedokážou využít svůj volný čas užitečně k vlastnímu rozvoji, ale spíše jsou pasivní a odpočívají.

Otázka č. 6

Jak byste srovnal/a prostorové zázemí a vybavení ubytovací jednotky v jiném azylovém zařízení a v Domě ELIM?

Helena: „No tak, když jsem bydlela v Kroměříži, tak tam jsem ze začátku měla jeden pokoj, v kterém bylo prostě všechno. Potom vlastně nás dali do většího, kde byli dva pokoje a kuchyňka a samozřejmě sociální zařízení. Zase v Zábřehu jsem vlastně měla pokoj, dlouhá chodbička, sociální zařízení svoje vlastně a kuchyňka.“

V Šumperku tam to zase bylo jeden větší pokoj, jedna menší kuchyňka. Tady je to... No ze začátku jsem byla na jednom pokoji a vlastně sociální zařízení měli společně s ostatními. No a teď máme tři pokoje, což je ložnice, obývací s kuchyní, děti mají svůj pokoj a potom svou koupelnu se záchodem. Takže já si myslím, že to není špatné, jo. Třeba ten jeden pokoj je málo, protože když je tolik lidí, tak se člověk mačká, mačká a neví, co kde dát jo. Tady jsem s prostorem a vybavením vlastně spokojená jo. V Zábřehu byla zahrada, v Kroměříži vlastně taky, ale tam bylo taky malé hřiště mezi panelákama. V Šumperku to bylo mezi panelákama, jako panelový dům. Tady je zahrada, posezení venku. Ale je dobré, že je to kryté, nikde to třeba tak kryté nebylo, že jste se mohla schovat pod střechu. No a děti tam mají pískoviště a můžou běhat po venku nebo houpat na houpačce. A když člověk chce, tak může stejně jít ven někam na nějaké hřiště. Je zase výhoda, že taky si třeba můžete zasadit, co chcete. Že v jiných azylových domech to nebylo. Jo, tam nebyly prostory, že. Tady přece jenom je možnost.“

Zuzana: „Tam jsem s děckama měla svoji kuchyň na pokoji, že a záchod, sprchu. Bylo to dobrý jo. Je to dobré i tady to vybavení, ale mi se to nelíbí, že každý po sobě neuklízí, co by měl. Jo, tam se třeba po sobě uklízelo. Mi vadí, že nemám třeba na pokoji kuchyňku. Musím lítat nahoru, dolů do kuchyňky, že. Jinak je to tu fajn, jsem jako s vybavením spokojená.“

Robert: „V Domě ELIM je více přepych než někde jinde. V jiných azylákách to není. Třeba že na pokoj vám dají televizi, to vám nedají, tam jsou ve společných prostorách, na pokojích vůbec. No nevím, jak to tam teďka je. Ale dříve to nebylo třeba televize na pokoji. Tady máme kuchyň na pokoji a to jsem třeba jako neměl. A taky tu nemusím vracet klíče jo a v jiných azylákách jsem musel vracet klíče, že. Tady je komfort, no.“

Zhodnocení:

Vybavení Domu ELIM všichni hodnotí pozitivně podle očekávání, protože se jim společnost ELIM Hranice snažila vytvořit lepší podmínky. Opakovaně klienti pozitivně hodnotí, že mohou mít klíče od domu u sebe, což vnímají jako větší důvěru a svobodu.

Otázka č. 7

Jak byste charakterizoval/a vztahy s ostatními spolubydlícími v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?

Helena: „No, jak bych to charakterizovala. Nevím jako. Prostě říkám, že záleží na tom, jací se sejdou lidé, jak si padnou do noty a jak rychle pochopí, že prostě: 'Ano, teď tady bydlím, ale jsem tady pod jednou střechou s ostatními a prostě nějaký to respektování těch lidí'. To je, říkám, taky kolikrát děti prostě vylítnou. Říkám: 'Děcka nemůžete lítat tady po chodbě, do někoho vrazíte, že, nebo tak'. No říkám, že záleží na těch lidech, jací se tam sejdou. Když jsou tam fajn lidi, pomůžou si navzájem, když třeba potřebuje i psychicky pomoci, jo. V jiných azylových je to jináčí, protože všude byl takzvaný babinec, jak se říká. A tady opravdu jsou třeba lidé starší, jsou tady ti chlapi jo a kolikrát prostě člověk někdy líp pokecá s těma chlapama než s těma ženskýma, protože je to více na zbláznění být pod jednou střechou s tolikati ženskýma.“

Zuzana: „Tady jsou dobří lidé, ale říkám u některých se mi nelíbí ta jejich faleš. Já se s nějakými nebavím, jen to co musím, co potřebuju. Tam to bylo podobné no. Když jsem se s nimi chtěla bavit, že, no tak jsem se bavila.“

Robert: „V jiných je to tak, že si nikoho nevšímáte, protože jsou většina drogově závislí a oni více táhnou do problémů. Tady to třeba není. Tady třeba popovídáte a nevšímáte si jich. Tady je to dobrý třeba. Popovídáme spolu, pozdravíme se a tím to hasne a není jako problém. Každý jede sám za sebe, si myslím a každý má starosti. Není den, kdy starosti nejsou jo a každý se stará sám o sebe.“

Zhodnocení:

Z odpovědí vyplývá, že vztahy jsou v Domě ELIM dobré, ne však ideální. Většina lidí je z minulého života naučena starat se sama o sebe a svoje věci a to se promítá i do současného stavu.

Otázka č. 8

Jak jste řešil/a konflikty se spolubydlicemi nebo pracovníky v sociálních službách v jiných azylových zařízeních a jak řešíte konflikty v Domě ELIM?

Helena: „No jak jsem řešila konflikty. Většinou prostě pokud šlo o ty podnájemníky, tak jsme si to vyříkali z očí do očí. Nikdy se nestalo, že by prostě šel někdo žalovat. Nevím, vždy jsem si to stačila vyříkat prostě mezi čtyřma očima. Jinak jsem žádný konflikt s pracovníkama nikdy neměla, no.“

Zuzana: „Nijak, já si jich nevšímám tady. S nikým jsem se v azylovkách nehádala, že, neměla jsem žádný konflikty.“

Robert: „Tak tam jsem to řešil ty konflikty, že jsem ... Tak jako zastal jsem se jako pracovníka, když to bylo vyhrocený a pak se to jako obrátilo proti mně. Počkali si na mě jo a pak jsme si to jako vyřešili ručně. Jinak volali jako policajty, když to bylo moc. V Domě ELIM je to spíš ... Jako jsou konflikty, neříkám, že ne, ale nejsou jako až tak vyhrocené. Jako ty konflikty jsou, třeba že se hádá spolu, ale že by se bili, to ne. Třeba jsem měl problém, ale to jsme si vyříkali jo a byl klid.“

Zhodnocení:

Z odpovědi vyplývá, že lidé jsou zvyklí hledět si svého. V Domě ELIM je složení obyvatel jiné než v jiných azylových domech a proto nedochází ke konfliktům tak často a situace nebývají tak vyhrocené.

Otázka č. 9

Kde jste se cítil/a bezpečněji? V jiných azylových zařízeních nebo v Domě ELIM?

Helena: „No, nikdy jsem o tom tak nepřemýšlela. Myslím si, že tady je člověk dostatečně v bezpečí. Každý hlídá prostě, aby bylo zavřené, zamčené všude. Tam se třeba zase zamykalo třeba v deset se zamklo azylový dům a prostě už nás nepustili ven ani prostě tam. Takže, myslím si, že bezpečnost jako v pohodě no, pokud se zamykají dveře tak je to dobré.“

Zuzana: „Tak já jsem se cítila všude bezpečněji, mně nikdo neubližoval a tady je zase jedna výhoda, že mě je tady dobře, protože nemusím se stěhovat po roku. Tady je to dobré, já si nestěžuju. Dokud to tady vydržím, jako zdravotně, tak jsem ráda, že jsem tady.“

Robert: „No, v jiných asi ne. To bych fakt radši byl venku. Tam bylo bezpečněji, venku jo. Tam byli ti drogově závislí jo a nevíte ... A lépe jsem se cítil fakt spíš ve stanu snad. V Břeclavi jako ve městě jsem se bezpečně jako necítil. Velká kriminalita tam jako byla. Tady se cítím fakt bezpečně, jo. Tady nejsou třeba drogově závislí a to je dobrý, no.“

Zhodnocení:

Z odpovědi vyplývá, že se zde tázaní cítí lépe než jinde. Přesto však vidím, že jsou zvyklí hlídat sebe a svůj pokoj, zamykat se a starat se o sebe.

Otázka č. 10

Jak byste porovnal/a celkově režim v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?

Helena: „Nevím vlastně, v kolik přesně tam byly ranní nebo noční klid a to už si nepamatuju, ale myslím si, že to bylo tak nějak na stejno. Když mi to vychází, tak třeba tady se mi líbí, když mám teda čas, mi to vychází, tak tady se u snídání čte slovo (pozn. čtení z Dobré setby, zamyšlení nad Biblií) což ani v jednom tom azylovém domě prostě nebylo, protože tam to byl vlastně normální azylový dům, tady je to přeci jenom ELIM je křesťanské sdružení, že. Takže je to jinačí a myslím si, že to je pěkný a fajn a člověk si rád poslechne a zamyslí se nad tím. Tohle je třeba odlišné jako od těch azylových domů, kde jsem prostě byla. Jinak režim tady je takový, že třeba nemusíte odevzdávat klíče, když třeba odcházíte. Ale je to fajn. Já se tady fakt cítím jako doma, tady tomu opravdu můžu říkat domov. Protože někdo říká, že tady prostě má jako kdyby rodinu, i když rodinu nemá, jo. Takže je to takové fakt domáctější všechno. Je to jiné, je to hodně odlišné od azylových domů. Ale líbí se mi tady. Nezažila jsem nikdy, že bych byla někde tak dlouho.“

Zuzana: „Režim tam byl tak, že na pokoji se muselo být v osm hodin a nesměli jako už z pokoje. Tady lícou děcka třeba v deset hodin. Ale nevadí mi to, ať si lícou. Jo, jinak tu je to lepší, jako celkově. Já si nestěžuju, jsme jako spokojená.“

Robert: „Režim, to bych bral stejně. Tam jak tady, to je stejné. Všude je to stejný. A je to o lidech, jo. Já jsem nedělal problémy a oni se ke mně chovali dobře a já jsem se choval dobře k nim, že. Já jsem jim jako na oplátku pomáhal a nabízel jsem se třeba sám.“

Zhodnocení:

Z těchto odpovědí vyplývá, že lidé se starají předně o sebe. Nicméně Dům ELIM je odlišný od jiných azylových domů, např. paní Helena opakovaně uvádí, že Dům ELIM přijala jako svůj domov a obyvatelé se vnímají jako rodina.

Celkové zhodnocení odpovědí:

Po vyhodnocení strukturovaných rozhovorů se budu zabývat otázkou, která byla cílem této práce, a to, zda pobyt v Domě ELIM má na klienty pozitivnější vliv než bydlení v předchozích azylových domech a zda se klientům podařilo dosáhnout něčeho prospěšného v jejich životech.

Z odpovědí nevyplývá, že by společné ubytování více cílových skupin bylo výrazným kladem nebo záparem. Přesto Helena a Robert kladně hodnotí složení Domu ELIM, to že si s lidmi mohou příjemně popovídat, což jinde v převážně ženských azylových domech nebylo tak dobré.

V odpovědích se objevuje kladné hodnocení dlouhodobější ubytování. Klienti si stěžují na nutnost neustálého stěhování v minulosti, což jim neposkytovalo žádnou stabilitu v jejich životě.

Z odpovědí je patrné, že lidé Dům ELIM přijímají jako jistotu a svůj domov. Vítají také možnost se něco naučit nebo být užiteční.

Nepotvrdilo se moje očekávání pozitivního hodnocení volnočasových aktivit. Opakovaně klienti pozitivně hodnotí, že mohou mít klíče od domu u sebe, což vnímají jako větší důvěru a svobodu.

Většina lidí je z minulého života naučena starat se sama o sebe a svoje věci a to se promítá i do současného stavu, přesto z odpovědí vyplývá, že se v Domě ELIM tázaní cítí lépe než jinde.

Paní Zuzana si naopak stěžuje, že by tu ocenila nebo uvítala větší klid, ale toto je paradoxní odpověď, kterou jsem nepředpokládala.

Původní hypotéza se potvrdila ve zlepšení sociální situace dotazovaných a to především v oblasti stabilního bydlení, upevnění životních jistot, pocitu bezpečí a samostatnosti.

5.4.3 Subjektivní pohled

Na zhodnocení rozhovorů budu ještě navazovat podkapitolou subjektivní pohled, ve které přidám několik podnětů z vlastní praxe v Domě ELIM:

Dlouhodobé bydlení/soužití lidí v Domě ELIM je vede do bližších vazeb, vzájemné pomoci i důvěry. Obyvatelé domu mají neustále u sebe klíče od vchodu i svých pokojů. V Domě je služba jen přes den, v noci se musí o sebe postarat sami a tahle absence neustálé kontroly jim dává větší pocit svobody, volnosti, ale zároveň i odpovědnosti.

Pozitivní vliv mohou vidět i ve škole, kde paní ředitelka základní školy v Drahotuších chválila Jiříčka, který v předškolní výchově byl silně poznamenán předchozím domácím násilím. V prvních letech byl ve škole velmi vystrašený, spíše než řeč

používal různé skřeky. Po čtyřech letech ho paní ředitelka základní školy velmi chválí, má lepší výsledky ve škole, lépe komunikuje se spolužáky ve třídě. I s učiteli se občas pokusí o nějaký vtip, což sama paní ředitelka považuje za velikou změnu v jeho projevu.

V oblasti vzájemné výpomoci obyvatel se v některých případech taková svépomoc rozvine v celodenní péči o spolubydlícího. Například když se paní Helena starala o pana Pavla, který přišel po ozařování z nemocnice zesláblý a musel mít stravu přes PEG (injekční krmení přímo do žaludku). Paní Helena, i když byla v té době těhotná a čekala čtvrté dítě, se o něho starala a doslova mu zachránila život. Pavel se zotavil, začal přibírat a dodnes se mu i dnes přes vážnou diagnózu daří velmi dobře. V této době žil celý dům starostí a péčí o pana Pavla.

Z rozhovorů s respondenty vyplynulo, že v jejich životech se setkává nízký intelekt s dlouhodobým pobytem v azylových domech a v jiných sociálních vyloučených lokalitách, takže i změny v jejich životech a pokroky, kterých dosahují, jsou mnohem menší, než bych očekávala. Většina z nich je zvyklá starat se o sebe, jejich cílem je vlastní zajištění a vlastní prospěch, takže kdykoliv vidím, že chtějí nezištně pomoci druhým, dochází k tomu, že dotyčný přestává být bezdomovcem, který natahuje ruku k pomoci, a stává se člověkem, který prožívá jistotu vlastní existence a naplnění základních potřeb.

6 Závěr

Cílem práce bylo popsat a porovnat efekty pilotního projektu pobytové sociální služby komunitního typu v Domě ELIM a klasického azylového bydlení. Práce byla zaměřena na komparaci změny sociální situace vybraných klientů Domu ELIM, na to, čeho dosáhli v předchozích azylových zařízeních, či v jiných sociálních službách, v porovnání s tím, co se v jejich životě změnilo po příchodu do Domu ELIM.

Ve své práci jsem na počátku definovala pojmy komunita, komunitní bydlení, bezdomovec, bezdomovectví a jeho příčiny. Dále jsem popisovala provoz standardního azylového domu a Domu ELIM včetně historie vzniku myšlenky tohoto projektu.

V první části se nachází tři kazuistiky. Paní Helena je žena, která „putovala“ po azylových domech mnoho let se třemi dětmi a té se Dům ELIM stal jak domovem, tak rodinou. Paní Zuzana má zkušenosti se čtyřmi azylovými domy, ve kterých pobývala s dětmi. Nyní v Domě ELIM je sama již bez dětí a chtěla by zde zůstat do doby, než si najde vhodné bydlení. Pan Robert prošel dvěma azylovými domy jako bezdětný muž. V současnosti se stará o svou dceru, kterou chce vychovávat ve stabilním prostředí. V budoucnu plánuje najít si partnerku. Všichni tři jsou typickým příkladem klientů, pro které byl Dům ELIM vybudován a poskytl jim nejen zázemí, ale i podmínky ke změně životního stylu.

Hlavní částí práce byly tři rozhovory s Helenou, Zuzanou a Robertem. Paní Zuzana a pan Robert jsou lidé s nižším intelektem, u kterých se ukázalo, že dokážou být spokojeni všude, kde mohou v klidu bydlet. I pro paní Zuzanu je jistota doživotního bydlení a stálého kolektivu přijatelnější než neustálé stěhování z jedné sociální služby do druhé. Pan Robert je člověk, který bude spokojený tam, kde se po něm nebude vyžadovat nic, co by nechtěl dělat nebo ho nebavilo.

Dům ELIM se oproti původnímu záměru nestal komunitním projektem v pravém slova smyslu, kde by si všichni lidé vzájemně pomáhali a žili jako rodina, spíše by se tento projekt dal popsat jako soužití typu „dobrého sousedství“, kde lidé vedle sebe žijí a příležitostně si rádi pomůžou.

Při své práci jsem zjistila, jak prozíravá a pravdivá byla myšlenka zakladatelů ELIMu Hranice. Potvrzuje se hypotéza, že pokud bude klientům poskytnuto trvalejší ubytování v příjemném prostředí,lepší se i jejich chování a mezilidské vztahy.

Vidím také, že v klasickém azylovém domě jsou časté problémy s alkoholem a konflikty mezi klienty, takže si každý snaží hlídat svoje místo a spíše se chránit před negativními vlivy a riziky.

Jestliže myšlenka Domu ELIM měla nějaký záměr a cíl, tak odpověď paní Heleny z poslední otázky je přesně to, co si zakladatelé ELIMu Hranice přáli, o co se snažili, pokoušeli a v co doufali, že se jim podaří:⁵⁴

... tak tady se u snídání čte slovo (pozn. čtení z Dobré setby, zamyšlení nad Bibli) což ani v jednom tom azylovém domě prostě nebylo, protože tam to byl vlastně normální azylový dům, tady je to přeci jenom ELIM je křesťanské sdružení, že. Takže je to jinačí a myslím si, že to je pěkný a fajn a člověk si rád poslechne a zamyslí se nad tím. Tohle je třeba odlišné jako od těch azylových domů, kde jsem prostě byla. Jinak režim tady je takový, že třeba nemusíte odevzdávat klíče, když třeba odcházíte. Ale je to fajn. Já se tady fakt cítím jako doma, tady tomu opravdu můžu říkat domov. Protože někdo říká, že tady prostě má jako kdyby rodinu, i když rodinu nemá, jo. Takže je to takové fakt domáctější všechno. Je to jiné, je to hodně odlišné od azylových domů. Ale líbí se mi tady. Nezažila jsem nikdy, že bych byla někde tak dlouho.

⁵⁴ Osobní konzultace s Bc. Bohuslavem Rybníčkem, ředitelem Společnosti ELIM Hranice, ze dne 4. 2. 2017

Seznam použité literatury

- GOJOVÁ, A. (2006) *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita
- HARTL, P. (1993) *Komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova
- HARTL, P. (1997) *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Slon
- KRATOCHVÍL, S. In HARTL, P. (1997) *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Slon
- HARTL, P. (2003) Komunitní práce. In MATOUŠEK, O. et al. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál
- HAVRDOVÁ, Z. (1993) *Místo úvodu*. In Hartl, Pavel et al. *Komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova
- HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. (1996) *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje
- KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum
- MATOUŠEK, O. (2003) *Slovník sociální práce*. Praha: Portál
- MATOUŠEK O., KOLÁČKOVÁ J., KODYMOVÁ P. (2005) *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál
- NAVRÁTIL, P. (2001) *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman
- NOVOTNÁ, V., SCHIMMERLINGOVÁ, V. (1991) *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. Praha: Karolinum
- SCHWARZOVÁ, G. (2005) *Sociální práce s bezdomovci*. In MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál
- PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ P. (2008) *Bezdomovectví*. Praha: Triton
- VACÍNOVÁ, T. (2006) *Problematika bezdomovectví*. In Kol. *Vybrané psychologické aspekty terénní sociální práce*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně
- VÁGNEROVÁ, M. (2008): *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál

Internetové zdroje

ELIM Hranice, www stránky organizace, [on line]. Dostupné z: <http://elim-hranice.org/>. Citováno 21. července 2016.

ELIM Hranice, www stránky organizace, [on line]. Dostupné z: <http://elim-hranice.org/historie/> Citováno 21. července 2016.

ELIM Hranice, www stránky organizace, [on line]. Dostupné z: http://elim-hranice.org/wp-content/uploads/vyrocní_zpravy/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-2014.pdf. Citováno 29. ledna. 2017.

Město Hranice [on line]. Dostupné z: <http://www.mesto-hranice.cz/cs/projekty-a-strategicke-dokumenty/strategicke-dokumenty-mesta/program-rozvoje-mesta-hranic.html>, Citováno 25. února 2017.

Zákon na internetu

Česko. (2017) *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.* Citováno 7. února 2017. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Česko. (2017) *Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.* Citováno 07. února 2017. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/11911/vyhlaska_505-2006.pdf

Kniha na internetu

HRADECKÝ, I. (2006): *Národní zpráva o bezdomovství v České republice 2006 politická část* [on line]. Citováno 07. února 2017. Dostupné z: http://www.nadeje.cz/img-content/files/docs/odborne/2006nzob_p_cz.pdf

Ostatní

Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Metodika individuálního plánování v sociálních službách společnosti ELIM Hranice*. Citováno 31. ledna 2017

Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Metodika pro poskytování sociální služby Azylového domu Hranice*. Citováno 31. ledna 2017

Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Metodika pro poskytování sociální služby Dům ELIM*. Citováno 31. ledna 2017

Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Odmítnutí zájemci o sociální službu AD 2010 – 2012*. Citováno 31. ledna 2017

Čerpání z interních zdrojů ELIM Hranice, zejména z: *Strategický plán ELIM Hranice 2010 – 2012*. Citováno 31. ledna 2017

Osobní konzultace s Bc. Bohuslavem Rybníčkem, ředitelem Společnosti ELIM Hranice, ze dne 4. února 2017

Přílohy

Příloha č. 1

Otázky kladené respondentům

- 1) V Domě ELIM jsou dohromady ubytovaní muži, ženy a osamělí rodiče s dětmi. Jaký je na to váš názor?*
- 2) V čem konkrétně vás ovlivnilo ubytování v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?*
- 3) Jaký je váš názor na dlouhodobější ubytování v Domě ELIM proti jiným azylovým zařízením?*
- 4) Byl/a jste zapojen/a do nějaké pracovní činnosti pro společný prospěch spolubydlících v jiném azylovém zařízení a v Domě ELIM?*
- 5) Jak jste trávil/a volný čas v jiném azylovém zařízení a jak trávíte volný čas v Domě ELIM?*
- 6) Jak byste srovnal/a prostorové zázemí a vybavení ubytovací jednotky v jiném azylovém zařízení a v Domě ELIM?*
- 7) Jak byste charakterizoval/a vztahy s ostatními spolubydlícími v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?*
- 8) Jak jste řešil/a konflikty se spolubydlícími nebo pracovníky v sociálních službách v jiných azylových zařízeních a jak řešíte konflikty v Domě ELIM?*
- 9) Kde jste se cítil/a bezpečněji? V jiných azylových zařízeních nebo v Domě ELIM?*
- 10) Jak byste porovnal/a režim v jiných azylových zařízeních a v Domě ELIM?*